

บทที่ ๔

การวิจารณ์จริยศาสตร์ของนิทซ์เซ

ในบทนำของหนังสือชื่อ *On the Genealogy of Morals* นิทซ์เซได้กล่าวถึงพัฒนาการความสนใจของเขาในจริยศาสตร์ตั้งแต่สมัยเป็นเด็กว่า

... อันที่จริง ปัญหาเรื่องต้นกำเนิดของความชั่วร้ายได้ติดคามข้าพเจ้ามาตั้งแต่ยังเป็นเด็กชายอายุ ๑๓ ขวบ อันเป็นวัยที่ทุกคนเป็น "กึ่งเด็กกึ่งน้อย กึ่งพระเจ้าอยู่ในหัวใจ" ข้าพเจ้าอุทิศความอ่อนเยาว์ทางภาษา และความพยายามทางปรัชญา เป็นครั้งแรกให้กับการแก้ปัญหาที่ค้างคาในขณะนั้น คำตอบที่ดียิ่งเพียงคำตอบเดียวก็คือ ข้าพเจ้าได้ให้เกียรติกับพระเจ้า และทำให้พระองค์เป็น บิดาแห่งความชั่วร้าย...

โชคที่ข้าพเจ้าได้ศึกษาแต่เนิ่นๆ ในการที่จะแยกแยะอคติทางเทววิทยาออกจากอคติทางศีลธรรม และโคหุยกคนหาต้นกำเนิดของความชั่วร้ายเบื้องหลังโลก การศึกษาประวัติศาสตร์และนิรุกติศาสตร์ ผสมกับธรรมเนียมที่พิถีพิถันมาตั้งแต่เกิดในแง่ปัญหาทั่วไปทางจิตวิทยา ได้เปลี่ยนแปลงปัญหาของข้าพเจ้าไปสู่อีกแบบหนึ่ง นั่นคือ ปัญหาที่ว่า ภายใต้เงื่อนไขใดที่มนุษย์สร้างคำตัดสินคุณค่าหรือชั่วขึ้นมา? และคำตัดสินดังกล่าวมีคุณค่าอย่างไรในตัวเอง? จนกระทั่งบัดนี้ การตัดสินคุณค่าได้ก่อกวนหรือพัฒนาความเจริญของมนุษย์? มันเป็นเรื่องหมายแห่งความทุกขทรมาณ, ความยากจน, ความเลวลงแห่งชีวิตหรือไม่? หรือว่าตรงกันข้าม ในการตัดสินคุณค่านั้น ได้ให้ความมั่งคั่ง, พลัง และเจตจำนงแห่งชีวิตที่กล้าหาญ, แนนอนและมืออนาคต?

แน่นอนที่ว่า แรงกระตุ้นส่วนหนึ่งที่ทำให้นิทซ์เซสนใจในปัญหาค่านศีลธรรมนั้น คงมาจากสภาพครอบครัวที่มีบิดาของเขาเป็นพระนิกายลูเธอรันที่เข้มงวด และหลังจากผ่านการศึกษาย่างลึกซึ้งในวัยหนุ่มแล้ว นิทซ์เซก็ได้ประกาศการวิพากษ์วิจารณ์อย่างเต็มที่ในงานเขียนแทบทุกเล่มของเขา :

... ขอให้เราแจ่มชัดต่อข้อเรียกร้องใหม่นี้ ก็คือ เราต้องการการวิจารณ์คุณค่าทาง

ศีลธรรม, คำตามอันดับแรกก็คือ คุณค่าทางศีลธรรมเหล่านี้มีคุณค่าในตัวเองอย่างไร และเพื่อการนี้ จำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับเงื่อนไขและสภาพแวดล้อมที่คุณค่าเหล่านี้ เติบโต, พัฒนาและเปลี่ยนแปลง... ความรู้นี้ที่ขังไม่เคยมีอยู่หรือแม้แต่เป็นที่ต้องการ มาก่อน.^๑

การวิเคราะห์พื้นฐานจริยศาสตร์ของนิทซ์เซ

นิทซ์เซได้กล่าวถึงแรงกระตุ้นในการเขียนวิเคราะห์ต้นกำเนิดของศีลธรรมอย่างจริงจังว่า เกิดจากหนังสือชื่อ *The Origin of the Moral Sensations* ซึ่งเขียนโดย Dr. Paul Rée ที่พิมพ์ในปี ๑๘๗๗ นิทซ์เซได้กล่าวถึงหนังสือเล่มนี้ว่า "ข้าพเจ้าไม่เคยอ่านหนังสือเล่มใดที่ต้องบอกกับตัวเองว่า ไม่ใช่ จากประโยคแล้วประโยคเล่า จากข้อสรุปหนึ่งไปอีกข้อสรุปหนึ่งในเนื้อหาของหนังสือเช่นเล่มนี้มาก่อนเลย."^๒ และจากการวิจารณ์แก้ไขข้อผิดพลาดในหนังสือดังกล่าว นิทซ์เซก็ได้พัฒนาสมมุติฐานเรื่องต้นกำเนิดศีลธรรมของเขาเองในหนังสือชื่อ *On the Genealogy of Morals* ซึ่งถือเป็นความเรียงที่ชัดเจนที่สุดในการพิจารณาพื้นฐานจริยศาสตร์ตามความคิดของนิทซ์เซ

สำหรับนิทซ์เซ Dr. Paul Rée ก็คือตัวแทนของนักปรัชญาหรือนักจิตวิทยาชาวอังกฤษ ซึ่งพยายามอธิบายต้นกำเนิดของศีลธรรมตามแบบลัทธิประโยชน์นิยม (utilitarianism) และลัทธิเห็นแก่ผู้อื่น (Altruism) อันเป็นกระแสหลักของปรัชญาอังกฤษในสมัยนั้น

นิทซ์เซได้สรุปความเห็นของพวกประโยชน์นิยมและลัทธิเห็นแก่ผู้อื่น ในการอธิบายต้นกำเนิดศีลธรรมอย่างสั้นๆว่า

เดิมที การยอมรับการกระทำที่ไม่เห็นแก่ตัวและเรียกการกระทำนั้นว่า ดี เกิดจากทรุภณะของผู้ที่ได้รับการกระทำนั้นๆ นั่นคือ จากผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการกระทำดังกล่าว; ต่อมาภายหลัง คนเราก็ก้มไปว่าการยอมรับการกระทำนั้นมีกำเนิดมาอย่างไร และเมื่อการกระทำที่ไม่เห็นแก่ตัวมักจะถูกยกย่องเสมอจนเคยจินตนาการว่าดี กังนั้นจึงเกิดความรู้สึกว่าการกระทำนั้นดี ราวกับว่ามีบางสิ่งที่ดีอยู่ในตัวการกระทำนั้นเอง^๓

^๑ Ibid., p.20.

^๒ Ibid., p.18.

^๓ Ibid., p.25.

นิทซ์ เช้ได้ปฏิเสธทฤษฎีของพวกประโยชน์นิยมและพวกลัทธิเห็นแก่ผู้อื่น ดังกล่าวเป็น
สองนัยด้วยกัน กล่าวคือ

(๑) การอธิบายต้นกำเนิดศีลธรรมเช่นนั้น ผิดจากหลักความเป็นจริงทางประวัติ
ศาสตร์ คุณค่าทางศีลธรรม "ดี-เลว" สำหรับนิทซ์ เช้แล้วเกิดจากผู้ที่กระทำ เป็นผู้กำหนดคุณ
ค่าของการกระทำนั้นๆ ไม่ใช่เกิดจากผู้ได้รับการกระทำ และผู้ที่กระทำการและตัดสินการกระทำ
เหล่านั้นว่า ดี ย่อมเป็นผู้มีอำนาจหรืออยู่ในฐานะชนชั้นปกครอง จึงจะเป็นผู้กำหนดคุณค่าทาง
ศีลธรรมในสังคมได้ เหตุผลที่นิทซ์ เช้ยกขึ้นมาสืบสนับสนุนสมมุติฐานของเขาก็คือ การพิจารณา
รากศัพท์ของคำตัดสินคุณค่าทางศีลธรรม ส่วนการที่นักคิดกล่าวต้นกำเนิดคุณค่าทางศีลธรรมที่ยก
เขาคำว่า "ไม่เห็นแก่ตัว-เห็นแก่ตัว" มาอ้างว่าเป็นต้น เล้าของการตัดสินคุณค่านั้น นิทซ์ เช้
เห็นว่าเกิดจากแนวโน้มของกระแสความคิดประชาธิปไตยที่โหดร้ายแก่ประชาชนส่วนข้างมาก
หรือที่นิทซ์ เช้เรียกว่า "สัญชาตญาณฝูง" (herd instinct) ซึ่งมีอิทธิพลครอบงำยุโรปอยู่ใน
ขณะนั้น อันนับเป็นความเสื่อมทรามทางศีลธรรมจากต้นกำเนิดที่แท้จริง :

ก่อนอื่น มันเป็นที่แจ่มชัดยิ่งสำหรับข้าพเจ้าในขณะนี้ว่า ความทฤษฎีของพวกลัทธิเห็นแก่
ผู้อื่น ต้นกำเนิดของคำว่า "ดี" นั้น ถูกค้นหาและกำหนดขึ้นผิดที่ นั่นคือ การตัดสินคุณค่า
ว่า "ดี" ไม่ได้มีต้นกำเนิดจากผู้ใดรับ "ความดี" หากแต่เป็น "ผู้ที่มีอำนาจดี" อันได้แก่
พวกผู้ดี, ผู้มีอำนาจ, มีฐานะสูงและจิตใจสูง, ผู้ซึ่งรู้สึกและกำหนดคุณค่าตนเองและการกระทำ
ของตนว่า ดี พวกนี้เป็นชนชั้นสูงซึ่งตรงข้ามกับชนชั้นต่ำ, จิตใจต่ำ, พวกสามัญชนและ
ไพร่...

ความเรียงกรองต้องการของลักษณะที่สูงส่งและช่องว่างระหว่างชนชั้น อันได้แก่ ความ
รู้สึกพื้นฐานทั้งมวลที่สูงส่งและเหนือกว่าของชนชั้นปกครอง ที่มีต่อชนชั้นที่ต่ำกว่า นั่นคือ
ต้นกำเนิดของสถานะขัดแย้งระหว่าง "ดี" กับ "เลว" (ลัทธิที่เหนือกว่าในการกำหนดชื่อ
เรียกนั้นได้ขยายออกไปถึงขั้นที่เราจะเห็นได้ว่า ต้นกำเนิดของตัวภาษานั้นเป็น
การแสดงออกซึ่งอำนาจของชนชั้นปกครอง : พวกชนชั้นปกครองจะกล่าวว่า "สิ่งนี้เป็น
อย่างนี้และอย่างนี้" พวกเขาประทับตราทุกๆ สิ่งและทุกๆ เหตุการณ์ด้วยการใช้เสียงและ
กลายเป็นเจ้าของภาษานั้น) จากนั้นเอง แสดงให้เห็นว่าต้นกำเนิดของคำว่า "ดี" ไม่
ได้ถูกนิยามแต่แรกเริ่มและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับการกระทำที่ "ไม่เห็นแก่ตัว" อย่างที่
พวกคนหารากฐานทางศีลธรรมทั้งหลายมุ่งมาเชื่อถือกันมา แต่หลังจากที่การตัดสินคุณ
ค่าของชนชั้นสูงเสื่อมถอยลงนั้นแหละ คำว่า "เห็นแก่ตัว" และ "ไม่เห็นแก่ตัว" จึงได้เสนอ
ตัวออกมาอยู่ในมโนธรรมของมนุษย์มากขึ้นและมากขึ้น ซึ่งถ้าจะเรียกในภาษาของข้าพ
เจ้าแล้ว มันก็คือ "สัญชาตญาณฝูง" ซึ่งทำให้ทั้งสองคำหลังนี้เข้ามาแทนที่ในการตัดสินคุณ
ค่าทางศีลธรรม... ดังตัวอย่างที่ในยุโรปปัจจุบันนี้ โชคคิด้กล่าวถึงเขาคำว่า "ศีลธรรม"

"ความไม่เห็นแก่ตัว" "ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน" เป็นคำที่มีคุณค่าความหมายเท่าเทียมกัน (concepts of equivalent value)^๑

(๒) นิทซ์เซ่เห็นว่าสมมุติฐานต้นกำเนิดคุณค่าทางศีลธรรมดังกล่าว มีหลักการทางจิตวิทยา กล่าวคือ ถ้าหากผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการกระทำที่ไม่เห็นแก่ตัว เป็นผู้กำหนดคุณค่าของการกระทำนั้นว่า ดี แล้วยึดถือกันต่อมาว่า "ดี" เท่ากับ "ไม่เห็นแก่ตัว" แล้วผลประโยชน์ที่อ้างว่าได้รับจากการกระทำที่ไม่เห็นแก่ตัวนั้น ก็ไม่น่าที่จะถูกลืมไปได้จากจิตสำนึกหรือความทรงจำ

ในประการที่สอง / นอกเหนือจากการไม่ยึดถือหลักการทางประวัติศาสตร์ของสมมุติฐานที่พิจารณาต้นกำเนิดของคำตัดสินคุณค่าว่า "ดี" ดังกล่าวแล้ว, มันยังมีผลลดทอนความไร้อารยะทางจิตวิทยาที่แฝงอยู่ในควย ผลประโยชน์ของการกระทำที่ไม่เห็นแก่ตัว ถูกถือเอาว่าเป็นคุณค่าแห่งการเห็นพ้องยอมรับการกระทำนั้น และต้นกำเนิดนี้ เชื่อกันว่าถูกลืมไปแล้ว แต่การลืมเลือนเช่นนี้เป็นไปได้อย่างไร? ผลประโยชน์ที่ได้จากการกระทำเช่นนั้น ลึกลงในคอนโคตคอนหนึ่ง เช่นนั้นหรือ? ตรงกันข้ามที่เคียว สำหรับกรณีเช่นนั้น กล่าวคือ ผลประโยชน์ที่ได้รับควรจะเป็นประสบการณ์อยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้มันจึง เป็นสิ่งที่จะต้องถูกย้ำแล้วย้ำอีก นั่นคือ แทนที่จะจางหายไปจากจิตสำนึก หรือแทนที่จะถูกลืมอย่างง่ายดายเช่นนั้น มันจึงต้องถูกตอกประทับบนจิตสำนึกอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น. ทฤษฎีที่ตรงข้ามจากที่กล่าวนี้ ซึ่งมีเหตุผลน่าฟังกว่า (แต่ไม่ได้หมายความว่า จะถูกตอกแล้ว) เช่น ทฤษฎีของเฮอริค สเปินเซอร์ ที่ยืนยันว่า คำว่า "ดี" มีความหมายเท่าเทียมกับคำว่า "มีประโยชน์" "มีประสิทธิภาพ" ดังนั้น ภายในคำตัดสินที่ว่า "ดี" และ "เลว" นั้น มนุษย์เราได้สรุปและกำหนดอย่างถาวรแล้วซึ่งประสบการณ์ที่จะไม่ถูกลืม หรือสามารถลืมเลือนได้ของมัน ในการพิจารณาว่าอะไร เป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้ ใ้ประโยชน์ และอะไร เป็นสิ่งที่ปฏิบัติไม่ได้และให้โทษ ตามทฤษฎีนี้ชี้ให้เห็นว่า สิ่งที่พิสูจน์ตัวมันเองว่า มีประโยชน์ได้ เสมอนั้น เป็นสิ่งที่ดี ดังนั้น สิ่งที่จึงประกาศตัวเองว่า "มีคุณค่าสูงสุด" หรือ "มีคุณค่าในตัวเอง" การอธิบายแบบนี้ก็ยังคงมีผลลดทอนเช่นกัน แต่อย่างน้อย คำอธิบายเช่นนี้ก็มิใช่ผลและสมจริงตามหลักจิตวิทยาอย่างง่าย,^๒

^๑ Ibid., p.25-26.

^๒ Ibid., p.27.

แนวทางใหม่ที่นิทซ์ เสนอ เพื่อพิจารณาต้นกำเนิดของกรรกำหนดคุณค่าทางศีลธรรม ก็คือ (การใช้วิชา นิรุกติศาสตร์ (Etymology) มาพิจารณาประวัติความเป็นมาหรือรากศัพท์) ของคำที่แสดงคุณค่าในภาษาต่างๆ ซึ่งเขาพบว่า แม้ในภาษาที่ต่างกัน คำที่ตัดสินคุณค่าทางศีลธรรม (ดี-เลว) ก็มีต้นกำเนิดของคำเหมือนกัน นั่นคือมีรากศัพท์มาจากคำแสดงลักษณะขั้นในสังคม เช่นคำว่า "ดี" มีต้นกำเนิดมาจากคำว่า "ชนชั้นสูง" ซึ่งต่อมาได้พัฒนาแปรเปลี่ยนไปจนมีความหมายครอบคลุมถึง "ความสูงส่งทางจิตใจ" ในขณะที่คำว่า "ชนชั้นต่ำ" หรือ "ไพร่" ก็เป็นต้นเค้าของคำว่า "เลว"

บ้ายที่ซับซ้อนทางอันถูกต้องสำหรับข้าพเจ้า ก็คือคำถามที่ว่า อะไรคือความหมายทางนิรุกติศาสตร์ที่แท้จริงของการไปถึงสิ่งที่ "ดี" ที่มีอยู่ในภาษาต่างๆ ข้าพเจ้าพบว่าพวกมันล้วนสัมพันธ์ไปสู่การแปรเปลี่ยนไปจากคำที่มีความหมายเดียวกัน นั่นคือทุกแห่งจากคำว่า "พวกผู้ดี" "ชนชั้นสูง" ในความหมายทางสังคม ล้วนเป็นคำพื้นฐานสำหรับคำว่า "ดี" ในความหมายที่ว่า "มีวิญญานของชนชั้นสูง" "สูงส่ง" "มีวิญญานที่สูงส่ง" "มีวิญญานพิเศษ" โคพัฒนาไปอย่างจำเป็นอันเป็นพัฒนาการที่มักจะควบคู่ไปกับการที่คำว่า "สามัญ" "ไพร่" "ต่ำ" แปรรูปไปสู่คำว่า "เลว" ในที่สุด / ตัวอย่างที่แน่ใจได้มากที่สุด สำหรับกรณีหลังก็คือ คำว่า schlecht (เลว) ในภาษาเยอรมัน มีความหมายเท่ากับคำว่า schlicht (ธรรมดา, สามัญ) ซึ่งเทียบได้กับ schlechtweg (อย่างธรรมดา ฟันๆ) กับ schlechterdings (อย่างสามัญๆ) และเดิมที่หมายถึงพวกคนธรรมดา คนสามัญ โดยไม่ได้มีความหมายในเชิงเหยียดหยาม เพียงแต่มีความหมายในเชิงตรงข้ามกับพวกที่มีตระกูลสูง จนกระทั่งหลังจากช่วงเวลา "สงครามสามสิบปี" นานพอควร นั่นแหละ ความหมายของคำจึงเปลี่ยนไปเป็นอย่างที่ใชกันอยู่ในปัจจุบัน.^๑

นิทซ์ ได้ชี้ให้เห็นว่า (คำว่า "ดี" นั้นมีรากศัพท์จากความหมายเดิมที่ชนชั้นสูงหรือชนชั้นปกครองกำหนดขึ้น เพื่อแสดงตัวเองว่าอยู่ในฐานะที่เหนือกว่า) เช่น แสดงความมีอำนาจ ดังคำว่า "นาย" (the masters) "ผู้บังคับบัญชา" (the commanders) หรือแสดงความเหนือกว่าด้านวัตถุปัจจัย ดังคำว่า "เศรษฐี" (the rich) "ผู้เป็นเจ้าของ" (the possessors = arya)^๒

^๑Ibid., pp.27-28.

^๒Ibid., p.29.

นี่หวัชเชได้เห็นว่าคำแสดงคุณลักษณะต่างๆที่มีต้นกำเนิดจากการบ่งถึงลักษณะที่แตกต่างกันระหว่างชนชั้นสูงกับชนชั้นต่ำนั้น เป็นเครื่องพิสูจน์อย่างชัดเจนว่า คำตัดสินคุณค่าทางศีลธรรมพัฒนามาจากคำที่แสดงฐานะทางชนชั้น หรือคำที่บ่งถึงลักษณะของชนเผ่าที่เข้มแข็งกว่า ตัวอย่างของคำแสดงคุณลักษณะในภาษาต่างๆที่นี้หวัชเชยกมาแสดงได้แก่^๑

ภาษากรีก

คำที่แสดงถึงความกล้าหาญ, การพูดจริง, ความดีงาม และความสุซ เป็นลักษณะของชนชั้นสูงได้แก่

esthlos แปลว่า ดี, กล้าหาญ (good, brave) มีรากศัพท์มาจากคำว่า ผู้มีความจริง, ผู้ที่เป็นจริง (one who possesses reality, who is true) ซึ่งหมายถึง "ชนชั้นสูง" ที่โดยสังจะ แยกต่างจากพวกสามัญ (common man) ที่ชอบโกหก

agathos แปลว่า ดี, ชาติกำเนิดดี, สุภาพ, กล้าหาญ, สามารถ (good, well-born, gentle, brave, capable)

gennaios " ชาติกำเนิดสูง, ผู้ดี, ผู้มีจิตใจสูง (high-born, noble, high-minded)

คำที่แสดงถึงลักษณะที่เลว, ชี้อเลว, ต้องตรากตรำทำงานหนักและทุกข์ยากของชนชั้นต่ำ ได้แก่

kakos แปลว่า เลว, อัปยศ, ชี้อเลว, ชี้อเลว, ชาติกำเนิดต่ำ (bad, ugly, mean, craven, ill-born)

deilos " ชี้อเลว, ไร้ค่า, ต่ำช้า, เลวทราม (cowardly, worthless, vile, wretched) หมายถึงชนชั้นต่ำ (plebeian) ที่ตรงข้ามกับชนชั้นสูง (agathos)

deilaios " เลว, ไร้ค่า (wretched, paltry)

ponēros " เลวทราม, ถูกกดขี่ตรากตรำ, ไร้ค่า, คดโกง, เลว, ชี้อเลว (wretched, oppressed by toils, worthless, knavish, base, cowardly)

mochthēros " เลวทราม, ทนทุกข์ทรมาณ, คดโกง (wretched, suffering hardship, knavish)

^๑Ibid., pp.29-31, 37-38.

oizyros	แปลว่า	ทุกข์ยาก, ยากไร้, ทรากคร่า, เสวร้าย (woeful, miserable, toilsome; wretch)
anolbos	"	หนทุกข์ทรมาน, เสวทรมาน, โชคร้าย, ยากจน (unblest, wretched, luckless, poor)
tlēmōn	"	เสวทรมาน, ยากแค้น (wretched, miserable)
dystychein	"	โชคร้าย (to be unlucky, unfortunate)
xymphora	"	โชคร้าย (misfortune)

ภาษาลาติน

malus	แปลว่า	เลว (bad) เทียบได้กับ melas ภาษากรีก แปลว่า ดำ, มีด หมายถึงชนสามัญที่มีผิวดำหรือผมดำ อันเป็นชนเผ่าที่เคยครอบครองดินแดนอิตาลีมาก่อนที่จะถูกพวกชนเผ่าอารยันผิวขาวเข้ามารุกรานและถือตัวเป็นชนชั้นสูงกว่าหรือเป็นชนเผ่าที่เป็นนาย (master race)
bonus	"	ดี, นักรบ (good, warrior) มีรากศัพท์มาจากคำว่า duonus เทียบได้กับคำว่า bellum (สงคราม) = duellum = duen-lum

ภาษาเยอรมัน

gut	แปลว่า	ดี (good) มาจากคำว่า gottlich หมายถึงพวกที่เหมือนพระเจ้า (the godlike) หรือเผ่าพันธุ์ที่เหมือนพระเจ้า (golike race) คำว่า gut เคิมเป็นชื่อที่สูงส่งและนิยมใช้ในหมู่ชนเผ่า Goth อันเป็นชนเผ่า นักรบเยอรมันโบราณ
-----	--------	--

ภาษาสกอต (Gaelic, Celt)

fin	แปลว่า	ความเป็นชนชั้นสูง (nobility) ต่อมามีความหมายว่า ดี, สูงส่ง, บริสุทธิ์ (good, noble, pure) แรกทีเดียวคำว่า fin หมายถึง ชนเผ่าที่มีผมบลอนด์ ซึ่งแตกต่างตรงข้ามกับพวกผิวดำที่มีผมสีดำ
-----	--------	--

นอกเหนือจากการวิเคราะห์พื้นฐานจริยศาสตร์ตามหลักนิรุกติศาสตร์แล้ว นิทซ์เซยังได้เสนอแนวทางวิเคราะห์จริยศาสตร์ในเชิงจิตวิทยาสังคมด้วย ก่อนอื่น นิทซ์เซเห็นว่าการศึกษาปัญหาจริยศาสตร์อย่างแท้จริงนั้น จะต้องเริ่มจากการเปรียบเทียบหลักศีลธรรมแบบต่างๆ เพราะเท่าที่ผ่านมา พวกนักปรัชญาจริยศาสตร์ทั้งหลายได้แต่ศึกษาข้อมูลของศีลธรรมเพียงจากข้อความที่ตัดตอนมาตามอำเภอใจ โดยไม่สนใจเกี่ยวกับลักษณะทางประวัติศาสตร์ของศีลธรรมที่แปรเปลี่ยนไป หรือไม่ก็สนใจศึกษาศีลธรรมที่พวกเขารู้จักเท่านั้น แล้วต่างก็พยายามจะได้เหตุผลให้แก่ศีลธรรมเหล่านั้น แล้วเสนอออกมาเป็นจริยศาสตร์ ซึ่งการทำเช่นนี้ สำหรับนิทซ์เซแล้วเขาเห็นว่าเป็นเพียงการแสดงศรัทธาต่อศีลธรรมในอีกรูปแบบหนึ่งเท่านั้น^๑

และจากการศึกษาศีลธรรมแบบต่างๆ นิทซ์เซได้สรุปว่า "ศีลธรรมทั้งหลายก็เป็นเพียงสื่อภาษาของความรู้สึกเท่านั้น"^๒ นั่นคือ การกำหนดคุณค่าทางศีลธรรมเป็นเพียงการกำหนดค่าเพื่อแสดงความรู้สึกของผู้พูดหรือสังคม ในการที่จะยอมรับหรือไม่ยอมรับการกระทำหนึ่งๆ เท่านั้น และนิทซ์เซยังได้สรุปอีกว่าลักษณะทั่วไปของศีลธรรมก็คือ ความเป็นกฎ (Law) ที่ทุกคนต้องเชื่อฟังทำตาม :

ศีลธรรมทุกแบบเป็นเรื่องตรงกันข้ามกับการปล่อยตามใจชอบ (laissez aller=letting go) หากเป็นเรื่องของการใช้อำนาจบังคับ ที่อยู่เหนือ "ธรรมชาติ" และเหนือ "เหตุผล" และในตัวเองจะไม่มีเสียงคัดค้านโต้แย้ง คราวเท่าที่เราไม่มีศีลธรรมแบบอื่นที่สั่งว่า สิ่งที่เป็นเหตุจูงใจและไร้อุบายทุกชนิดเป็นเรื่องยอมให้ไม่ได้. สิ่งที่เป็นและหลีกเลี่ยงไม่ได้ในศีลธรรมทุกแบบก็คือ มันประกอบขึ้นด้วยการบังคับที่ยาวนาน (long compulsion)... สิ่งที่เป็น "ในสวรรค์และโลกมนุษย์"... ก็คือการที่จะต้องเชื่อฟังในช่วงเวลาอันยาวนานและในทิศทางเดียว... "เราจะต้องเชื่อฟัง ผู้ใดคนหนึ่งเป็นเวลานาน มิฉะนั้นเราจะต้องตายอย่างอนาถและสูญเสียความเคารพต่อตนเองจนหมดสิ้น" สำหรับชาวพเจานี้ ก็คือคำสั่งเด็ดขาดทางศีลธรรมของธรรมชาติ ซึ่งแน่นอนว่าไม่ใช่คำสั่งเด็ดขาดของค่านิยม^๓ และไม่ใช่อำนาจบอกตบใจเจกษณคนใดคนหนึ่ง แต่เป็นคำสั่งสำหรับประชาชน, เผ่าพันธุ์, วัย, ชนชั้นต่างๆ และเหนือสิ่งอื่นใด สำหรับสัตว์มนุษย์ทั้งหมด, สำหรับคน.^๔

^๑ Friedrich Nietzsche, Beyond Good and Evil, trans. Walter Kaufmann (New York: Vintage Books, 1966), p.98.

^๒ Ibid., p.100. "moralities are also merely a sign language of the effect"

^๓ คำสั่งเด็ดขาดของค่านิยม (Kant's categorical imperative) หมายถึงกฎศีลธรรมกายตัวในจริยศาสตร์ของค่านิยมที่ว่า "จงทำตามหลักซึ่งท่านจงใจได้ที่จะให้เป็นกฎสากล"

^๔ Nietzsche, Beyond Good and Evil, trans.. Kaufmann, pp.100-102.

สำหรับนิทซ์เซ การทำตามกฎศีลธรรมที่กำหนดเป็นประเพณีนี้ ก็คือพื้นฐานการ
ตัดสินคุณค่าการกระทำ หรือพื้นฐานจริยศาสตร์ในทุกสังคม ไม่ว่าเนื้อหาของกฎศีลธรรมนั้นจะ
เป็นเช่นไรก็ตาม :

การมีศีลธรรม, การทำตามจารีตประเพณี, การมีจริยธรรม หมายถึงการเชื่อฟังทำตาม
กฎหรือประเพณีที่กำหนดมาแต่ดั้งเดิม. ไม่ว่าคนผู้นั้นต้องบังคับตัวเองให้ทำตาม หรือ
ทำตามด้วยความยินดีและเต็มใจก็ตาม ไม่มีอะไรแตกต่างกันเลย. ขอแต่ให้ทำตาม
เท่านั้นก็พอแล้ว. คนที่ถูกเรียกว่าเป็น "คนดี" ก็คือคนที่ทำตามชนบประเพณีได้อย่าง เป็น
ธรรมชาติ อันเป็นผลมาจากการสืบทอดต่อกันมาเป็นเวลานาน นั่นคือ เขาทำตามได้
อย่างง่ายดายและยินดี และจะเป็นเช่นนี้ไม่ว่าชนบประเพณีนั้นจะเป็นเช่นไร (ตัวอย่าง
เช่น การตามแกะแคนเป็นส่วนหนึ่งของธรรมเนียมที่ในสมัยกรีกโบราณ)... การเป็นคน
ชั่วร้าย ก็คือการ "ไม่ทำตามชนบประเพณี", การทำสิ่งที่ไม่ได้กำหนดไว้ในจารีต, การคด
ค้านประเพณี. ไม่ว่าประเพณีนั้นจะมีเหตุผลหรือโง่เขลาเพียงใดก็ตาม... "การเห็นแก่
ตัว" และ "ไม่เห็นแก่ตัว" ไม่ใช่ข้อขัดแย้งพื้นฐานที่ทำให้คนเราจำแนก "การทำ
ตามจารีตประเพณี" กับ "การทำทลายจารีตประเพณี", ระวังดีกับชั่วร้าย หากแต่อยู่ที่
การติดแน่นกับประเพณี, กฎ และการตัดขาดจากมัน.^๑

นิทซ์เซได้วิเคราะห์ถึงต้นกำเนิดและลักษณะพื้นฐานของประเพณี (tradition)

เป็นสองประการด้วยกัน คือ

ประการแรก ประเพณีเป็นแบบวิธีปฏิบัติเพื่อที่จะปกป้องให้ชุมชนอยู่รอด :

เหนือสิ่งอื่นใด ประเพณีเกิดขึ้นเพื่อที่จะปกป้องรักษาชุมชน, ประชาชน; การปฏิบัติอย่าง
งมงายทุกอย่าง ซึ่งเกิดขึ้นบนพื้นฐานของเหตุการณ์บางอย่างที่ถูกแปลความหมายผิดพลาด
ก่อให้เกิดประเพณีที่จะต้องปฏิบัติตามจนเป็นธรรมเนียม; เพราะการแยกตัวออกจากประ
เพณีเป็นเรื่องอันตราย, และเป็นภัยสำหรับชุมชนมากกว่าปัจเจกบุคคล (เพราะพระ
เจ้าจะลงโทษชุมชนสำหรับการกระทำชั่วและการละเมิดสิทธิของพวกเขาทุกอย่าง และ
เพียงแต่ลงโทษอย่างมีขอบเขตต่อปัจเจกบุคคล) ในปัจจุบันนี้ ประเพณีทุกอย่างกลายเป็น
เป็นเรื่องที่ต้องยกย่องสักการะมากขึ้นทุกขณะ. เพราะยังมีห่างจากจุดที่มันเกิดขึ้นมาก
เท่าใด ต้นกำเนิดของมันก็จะถูกลืมมากขึ้นเท่านั้น; ความเคารพต่อประเพณีเพิ่มพูนขึ้น
จากคนรุ่นหนึ่ง ไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง ในที่สุดประเพณีก็กลายเป็นเรื่องศักดิ์สิทธิ์และเรียกร้อง
ให้เกรงกลัวและบูชาเทอตกุณ; และดังนั้น ศีลธรรมแห่งความภักดีจึงเป็นศีลธรรมที่เกา
แกกว่าศีลธรรมที่ไถ่กระทำกรอย่างไม่เห็นแก่ตัวมากมายนัก.^๒

^๑ Friedrich Nietzsche, "Human, All Too Human," quoted in A Nietzsche Reader, trans. R.J. Hollingdale (Harmondsworth: Penguin Books, 1977), pp.75-76.

^๒ Ibid., p.76.

การวิเคราะห์ต้นกำเนิดของประเพณีของนิทซ์เซในประการแรกนี้ ไม่ได้หมายความว่า ระเบียบประเพณีที่ได้รับการปฏิบัติสืบต่อมานั้น เกิดจากประโยชน์ที่ชุมชนหรือปัจเจกชนได้รับ ซึ่งหากไม่ปฏิบัติตามก็จะเกิดโทษ ต่อมาنانเข้าคนเราก็ปฏิบัติตามเพราะมันเป็นประเพณี โดยลืมไปว่ามีต้นกำเนิดของการปฏิบัติที่ให้ประโยชน์นั้นเป็นอย่างไร เพราะมีฉะนั้น จะเท่ากับว่านิทซ์เซวิเคราะห์เหมือนกับพวกประโยชน์นิยม ที่เขาเคยวิพากษ์วิจารณ์มาแล้วว่าผิดหลักทางจิตวิทยา

ต้นกำเนิดของประเพณีที่แท้จริง ในที่นี้ก็คือ มันเกิดจากการที่ความประสงค์อย่างฉิวๆ เนื่องจากคนในสมัยโบราณไม่สามารถอธิบายเบื้องหลังปรากฏการณ์ธรรมชาติได้อย่างเป็นวิทยาศาสตร์ ดังนั้นจึงต้องอ้างอำนาจลึกลับและเทพเจ้าต่างๆว่าเป็นผู้กระทำกรในธรรมชาติ ที่มนุษย์ยังไม่อาจเข้าใจหรือควบคุมได้ และด้วยความกลัวต่ออำนาจลึกลับนั้นจึงได้สร้างแบบวิถีปฏิบัติขึ้นเพื่อเอาใจอำนาจเบื้องหลังธรรมชาติที่มนุษย์ต้องพึ่งพาเพื่อความอยู่รอด แล้วสืบทอดการปฏิบัติมาเป็นประเพณี โดยที่วิถีปฏิบัตินั้นไม่อาจละเมิดได้ ไม่ใช่เพราะประโยชน์ที่เกิดจากการปฏิบัติตาม หากแต่อยู่ที่อำนาจบังคับที่เกิดขึ้นในชุมชนนั่นเอง ซึ่งแปรเป็นการให้คุณค่าทางศีลธรรมแก่ผู้ปฏิบัติ

ประการที่สอง ประเพณีกลายเป็นข้ออ้างเพื่อที่จะรักษาลักษณะของการบังคับให้เชื่อฟังทำตาม และปิดกั้นการละเมิดกฎระเบียบของสังคม

ในหนังสือ *The Antichrist* นิทซ์เซได้อธิบายว่า เดิมทีกฎระเบียบต่างๆเป็นเพียงบันทึกรวบรวมประสพการณ์ที่ผ่านมาในอดีตเท่านั้น แต่มีผู้หยั่งรู้ในสังคมมากำหนดเพิ่มเติมว่า ชุมชนควรจะปฏิบัติอย่างไรจากบทเรียนในอดีตเพื่อความอยู่รอด เกิดเป็นระเบียบประเพณี ครั้นต่อมา คำว่าประเพณีกลับถูกนำมาอ้างเพื่อไม่ให้มีการละเมิดวิถีปฏิบัติในสังคม

กฎหมาย เช่น มนุษศาสตร์ กำเนิดขึ้นเหมือนกับประมวลกฎหมายที่ดีทั้งหลาย นั่นคือ มันสรุปรวบรวมประสพการณ์, ความรอบคอบ, และการทดสอบทางศีลธรรมมาเป็นเวลาหลายศตวรรษ; มันสรุปลงเพียงเท่านั้น โดยไม่ได้สร้างสรรคอะไรมากกว่านั้น. การคาดการณ์ล่วงหน้าจากประมวลประสพการณ์เหล่านี้ เป็นเพียงการหยั่งรู้ภายใน อันเป็นวิถีทางเพื่อประกันอำนาจของความจริง... ซึ่งต่างจากวิถีที่จำเป็นในการพิสูจน์ความจริงอย่างสิ้นเชิง. ระบบแห่งกฎหมายต่างๆไม่เคยเกี่ยวข้องกับประโยชน์, เหตุผล, การพิจารณาความดีความชั่วใดๆเลย ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ของกฎหมาย เพราะถ้าเป็นเช่นนั้น มันก็จะสูญเสียลักษณะของคำสั่งที่ "สุเจ้าจักต้อง" อันเป็นข้อกำหนดล่วงหน้าสำหรับ

การต้องเชื่อฟัง...

ในจุดที่แน่นอนแห่งพัฒนาการของคนเรา, ชั้นที่รอบคอบที่สุดในสังคม ซึ่งก็คือ ผู้ที่สามารถมองเห็นการณ์ไกลที่สุดทั้งจากอดีตและอนาคต เป็นผู้บ่งบอกว่าประสบการณ์แบบใดที่คนเราควรมีชีวิตอยู่—นั่นคือสามารถมีชีวิตอยู่ได้—แล้วสรุปรวมเข้าไปในกฎหมายด้วย. จุดมุ่งหมายของพวกเขาก็เพื่อจะนำมาซึ่งความมั่นคงและการเก็บเกี่ยวที่ไคผลดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ จากช่วงเวลาแห่งการทดลองและประสบการณ์เลวร้ายที่ผ่านมา มาสู่ชุมชน. ดังนั้นพอถึงตอนนี้ สิ่งที่จะต้องป้องกันไว้ก่อนอื่นก็คือ การทดลองที่ไกลไปกว่านี้, สภาพที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องของคุณค่าต่างๆ, การทดสอบ, การเลือก, การวิจารณ์คุณค่าที่เป็นไปไม่สิ้นสุด. เพื่อที่จะยับยั้งสิ่งเหล่านี้ ถ้าแบ่งสองชั้นได้ถูกสร้างขึ้นมาปิดกัน : ชั้นแรกเรียกว่า^๑การเผยความจริงจากพระเจ้า (revelation) เป็นการประกาศว่า เหตุผลในกฎหมายเหล่านี้ไม่ได้เกิดจากมนุษย์, ไม่ได้ถูกค้นหาและพบอย่างซาๆ และหลังจากฝึกฝนหลายต่อหลายครั้ง, หากแต่มีต้นกำเนิดจากสวรรค์และดังนั้นมันจึงสมบูรณ์พร้อม ปราศจากประวัติความเป็นมา, เป็นพรสวรรค์, เป็นสิ่งมหัศจรรย์, เป็นสิ่งที่ถูกบอกให้รับรู้เท่านั้น. สอง คือ ประเพณี (tradition) เป็นการประกาศว่า กฎมีอยู่คงแต่นานมาแล้วจนจำไม่ได้ และจะเป็นการไม่เคารพ, เป็นอาชญากรรมต่อบรรพบุรุษ หากไปตั้งข้อสงสัยต่อกฎนั้นเขา. อำนาจบังคับของกฎตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่า พระเจ้าประทานมันมา และบรรพบุรุษมีชีวิตอยู่กับมัน.

ชนชั้นผู้หยั่งรู้ในที่นี้หมายถึง พวกหมอผีในยุคแรกๆ ซึ่งต่อมาก็คือพวกพระในศาสนาจักร ซึ่งเป็นผู้กำหนดแบบวิธีปฏิบัติในสังคมขึ้นจนเป็นประเพณี แล้วใช้คำว่า "ประเพณี" มาปิดกั้นการละเมิดระเบียบสังคมอีกทีหนึ่ง. จุดมุ่งหมายสูงสุดของการใช้อำนาจบังคับในสังคมของพวกพระก็คือ การที่จะผลักดันให้คนเราปฏิบัติตามกฎประเพณีได้โดยอัตโนมัติจนเป็นจิตใจสำนึก ซึ่งก็คือการปฏิบัติตามกฎได้อย่างเป็นธรรมชาติ อย่างยินดีและเต็มใจ เป็น "คนดี" ในสังคม จุดมุ่งหมายของพวกพระเช่นนี้ นิทซ์เซเห็นว่า เป็นจุดมุ่งหมายของศีลธรรมทุกชนิดที่ขัดกับธรรมชาติ :

เหตุผลที่สูงกว่าในวิธีดำเนินการดังกล่าวอยู่ที่จุดมุ่งหมาย ที่จะผลักดันสำนึกออกจากการคำนึงชีวิตที่ถูกคองที่ละชั้นๆ (ชีวิตที่จะพิสูจน์ว่าถูกคองก็โดยประสบการณ์มากมายที่กลั่นกรองแล้วอย่าง เขมงวด) เพื่อที่จะให้บรรดาสัญชาตญาณอัตโนมัติอย่างสมบูรณ์... เพื่อจุดมุ่งหมายสุดท้าย (กฎประเพณีต้องถูกทำให้กลายเป็นจิตใจสำนึก) นั่นคือเป้าหมายของคำโกหกอันศักดิ์สิทธิ์ (holy lie) ทั้งหมด.^๒

¹Nietzsche, "The Antichrist," in The Portable Nietzsche, pp.643-644.

²Ibid.

ข้อสรุปในการวิเคราะห์จริยศาสตร์เชิงจิตวิทยาสังคมของนิทซ์เซ่ ปรากฏอยู่ในหนังสือชื่อ Daybreak ของเขาว่า :

ศีลธรรมไม่ใช่อะไรอื่นนอกจากการเคารพเชื่อฟังต่อจารีตธรรมเนียม(custom,)ไม่ว่าจารีตธรรมเนียมนั้นจะเป็นชนิดไรก็ตาม; จารีตธรรมเนียมก็คือ วิถีประเพณีแห่งพฤติกรรมและการวัดคุณค่า. (สิ่งที่ไม่มีประเพณีเขาไปยกคำสั่งบังคับ สิ่งนั้นก็ไม่มีศีลธรรมเกี่ยวข้องอยู่;)และยังชีวิตถูกกำหนดโดยประเพณีน้อยลงเท่าใด วงจรแห่งศีลธรรมก็ยิ่งหดเล็กลงเท่านั้น. มนุษย์ผู้มีอิสระเป็นคนไรศีลธรรมเพราะว่า เขาเป็นผู้กำหนดทุกสิ่งด้วยตัวเองโดยไม่ตามประเพณี: ดังนั้นในเงื่อนไขแรกเริ่มทั้งหมดของมนุษย์, "ความชั่วร้าย" หมายถึง "ปัจเจกชน", "อิสระ", "เปลี่ยนใจง่าย", "ไม่ปกติ", "คาดเดาไม่ได้", "คำนวณไม่ได้". เมื่อตัดสินใจตามเงื่อนไขแล้ว การกระทำใดที่ไม่เป็นไปตามคำสั่งการของประเพณี หากแต่เกิดจากแรงจูงใจอื่นๆ (เช่น ประโยชน์ที่จะได้แก่ปัจเจกชน) ถึงแม้ว่าแรงจูงใจนั้น ครั้งหนึ่งเคยก่อให้เกิดประเพณีมาแล้วก็ตาม, การกระทำนั้นจะถูกเรียกว่าผิดศีลธรรม และผู้กระทำก็จะถูกรู้สึกเช่นนั้นด้วย: เพราะการกระทำนั้นไม่เคเป็นไปตามประเพณี. ประเพณีคืออะไร? ประเพณีก็คืออำนาจที่สูงกว่าที่ทุกคนต้องเชื่อฟัง ไม่ใช่เพราะมันออกคำสั่งในสิ่งที่ใหม่ประโยชน์ หากแต่เพราะมันออกคำสั่ง (command). อะไรคือข้อแตกต่างระหว่างความรู้สึกที่มีต่อประเพณี กับ ความรู้สึกกลัวโดยทั่วไป? ข้อแตกต่างก็คือ มันเป็นความกลัวต่อความเจตียวลดาคท์เหนือกว่า ซึ่งเป็นผู้ออกคำสั่งบังคับ, มันเป็นความกลัวต่ออำนาจที่ไม่อาจเขาใจได้และไม่จำกัด, มันเป็นความกลัวในบางสิ่งนอกเหนือบุคคล มีความมมงาย(superstition) อยู่ในความกลัวนั้น.^๑

การจำแนกลักษณะศีลธรรมของนิทซ์เซ่

จากแนวทางวิเคราะห์พื้นฐานจริยศาสตร์ของนิทซ์เซ่ จะเห็นได้ว่านิทซ์เซ่ถือว่าการ(กำหนดคุณค่าทางศีลธรรมมีกำเนิดจากลักษณะชนชั้นในสังคม) เขาได้จำแนกลักษณะศีลธรรมออกเป็นสองชนิดตามลักษณะชนชั้น คือ ศีลธรรมแบบนาย(master morality) กับ ศีลธรรมแบบทาส(slave morality) นิทซ์เซ่ได้เสนอแนวความคิดนี้เป็นครั้งแรกในหนังสือ Human, All Too Human ว่า "เป็นเวลานานทีี่เกี่ยวข้องที่คำว่าดีและเลว เป็นสิ่งเกี่ยวกับคำว่าสูงส่งและต่ำช้า, นายและทาส."^๒

^๑Nietzsche, "Daybreak," quoted in A Nietzsche Reader, p.87.

^๒Ibid., p.73.

และต่อมา尼ทซ์เซจึงได้ใช้คำว่า คีลธรรมแบบนาย และ คีลธรรมแบบทาส ในหนังสือ Beyond Good and Evil เป็นครั้งแรก :

จากการท่องเที่ยวสำรวจคีลธรรมมากมายทั้งที่ประณีตและหยาบ ซึ่งได้รับการปฏิบัติอย่างแพร่หลายในโลกมานานแล้ว หรือที่ยังปฏิบัติกันอยู่, ข้าพเจ้าพบว่า มีลักษณะที่แน่นอนปรากฏอยู่คู่กันเสมอและมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด จนกระทั่งในที่สุดข้าพเจ้าได้ค้นพบคีลธรรมพื้นฐานสองชนิด และความแตกต่างพื้นฐานอย่างหนึ่ง. นั่นคือ มีคีลธรรมแบบนาย และคีลธรรมแบบทาส ข้าพเจ้าเพิ่มเติมอีกเห็นว่า ในวัฒนธรรมที่สูงส่งกว่าและผสมปนเปกันมากกว่า ได้ปรากฏความพยายามที่จะผสมผสานระหว่างคีลธรรมสองชนิด และมักจะมี ความสัมพันธ์และเข้าใจผิดระหว่างกันอยู่เสมอ, และบางครั้ง คีลธรรมทั้งสองชนิดจะปรากฏควบคู่กันไป แม้แต่ในคนๆเดียวกัน, หรือแม้แต่ในวิญญูญาณดวงเดียว. ความแตกต่างของคุณค่าทางคีลธรรมนั้น ถ้าไม่เกิดจากกลุ่มบุคคลที่พอใจในความแตกต่างทางจิตสำนึกจากพวกที่ถูกปกครอง- ก็จะเกิดจากบุคคลที่ปกครอง, พวกทาสและพวกที่ต้องพึ่งพาผู้อื่นในทุกระดับ.

คีลธรรมแบบนาย(master morality)

ความหมายของคำว่า"นาย" (master)

นิทซ์เซใช้คำว่า"นาย"ในที่นี้ก็เพื่อเน้นให้เห็นความตรงกันข้ามกับคำว่า"ทาส"(slave) แต่คำว่า"นาย"นี้ยังมีความหมายกว้างขวางในปรัชญาของนิทซ์เซ ซึ่งได้แก่

(๑) คำว่า"นาย"ในความหมายของชนชั้นทางการเมือง ซึ่งนิทซ์เซมักใช้คำว่าชนชั้นสูง(noble) หรือ ชนชั้นปกครอง(aristocrat) หมายถึงคนกลุ่มน้อยที่มีอำนาจบังคับบัญชาประชาชนธรรมดาอื่นที่มีจำนวนมากกว่าในสังคม อันเป็นรูปการปกครองแบบฉะฉานโดยหรืออมาตยาธิปไตย(aristocracy)

มักมีการเข้าใจผิดว่า นิทซ์เซสนับสนุนระบอบการปกครองที่ชนกลุ่มน้อยกษัตริย์ปราบปรามประชาชนส่วนใหญ่ให้เป็นทาสอย่างทารุณ แต่ในความเป็นจริงแล้ว ระบบสังคมที่นิทซ์เซปรารถนาก็คือ สังคมที่ประชาชนส่วนใหญ่รู้สำนึกว่าตนเป็นคนธรรมดาที่ไม่มีอะไรพิเศษ ดังนั้นจึงยอมเป็นเครื่องมือหรือองค์ประกอบสำหรับผู้ที่เหนือกว่าได้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่ อุดมการณ์พื้นฐานของสังคมก็คือ สังคมไม่ได้มีอยู่เพื่อตัวสังคมเอง หากมีอยู่เพื่อเป็นฐานหรือโครงร่างสำหรับบุคคลที่ได้เลือกสรรแล้ว จะได้สามารถปฏิบัติภาระหน้าที่ที่สูงส่งกว่า และพัฒนาตนเองไปสู่สถานะที่สูงกว่าเดิม นิทซ์เซเปรียบเทียบชนชั้นสูงจำนวนน้อยกับสังคมเช่นนี้ว่า

เหมือนกับพืชไม้เลื้อยชนิดหนึ่งของชาวที่ชื่อว่า Sipo Matador ซึ่งมักจะขึ้นเกี่ยวเกาะกับต้นไม้ใหญ่ จนในที่สุดก็เลื้อยพันขึ้นไปสูงกว่าต้นไม้ต้นที่มันอาศัยเกาะอยู่ และสามารถจะเบ่งบานรับแสงอาทิตย์ได้อย่างเต็มที่

(๒) คำว่า "นาย" หมายถึง ลักษณะที่สูงส่ง (noble) แห่งบุคลิกภาพและธรรมชาติของปัจเจกบุคคล ลักษณะที่สูงส่งนี้ก็คือควรมีเจตจำนงผู้อำนาจ (will-to-power) ^{the} อย่างเต็มเปี่ยม ซึ่งแสดงออกมาในรูปของการสนองตอบอารมณ์ความรู้สึกตามสัญชาตญาณแห่งจิตใต้สำนึกอย่างเต็มที่และในทันที ไม่ว่าจะเป็นความโกรธ, เกียรติ, รัก, บุญหรือเคียดแค้น อันเป็นการสนองตอบต่อธรรมชาติแห่งชีวิตมนุษย์ที่แท้จริง)

นิทซ์เขาได้เห็นว่า "ความเหนือกว่าของพวกที่สูงส่งนี้ไม่ได้อยู่ที่ความแข็งแกร่งทางร่างกายเป็นสำคัญ หากอยู่ที่ความแข็งแกร่งของวิญญาณ พวกเขาเป็นมนุษย์ที่เต็มเปี่ยมมากกว่า."^๒

(๓) คำว่า "นาย" หมายถึง ชนเผ่าที่เข้มแข็งดุร้าย, ชนชาติที่กริบที่ป่าเถื่อน ซึ่งนิทซ์เขาเรียกว่า เผ่าพันธุ์ที่สูงส่ง (noble race)

นิทซ์เขาใช้คำว่า สัตว์ล่าเหยื่อ (beast of prey) เพื่อแสดงถึง ความน่าเกรงขามและดุร้ายของชนเผ่าที่เป็นนายเหล่านี้ อันได้แก่ พวกโรมัน, อาหรับ, เยอรมัน (Goth, Vandal), ญี่ปุ่น, พวกไวคิงแห่งคาบสมุทรสแกนดิเนเวีย รวมทั้งเหล่าวีรบุรุษในตำนานกรีกของโฮเมอร์ เช่น พวกนักรบแห่งกรุงทรอย เป็นต้น ชนเผ่าที่กริบเหล่านี้มักเป็นผู้รุกรานและทำลายชนเผ่าอื่นที่อ่อนแอกว่าเสมอ ซึ่งนิทซ์เขายกย่องว่าเป็นชนเผ่าที่มีลักษณะที่สูงส่งทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีความเป็น "นาย" อย่างแท้จริง

"สัตว์ป่าสีบลอนด์" (blond beast) เป็นอีกคำหนึ่งที่นิทซ์เขาใช้เรียกเผ่าพันธุ์ที่ก้าวร้าวป่าเถื่อน โดยพวกพิงถึงชนเผ่า Nordic และ Teuton ซึ่งมีผิวขาวและผมสีบลอนด์ พวกนี้เป็นชนเผ่าอารยะทางภาคเหนือของยุโรปที่รุกรานปราบปรามชนพื้นเมืองทางใต้ที่มีผมหงอกหรือผิวดำ แล้วเรียกตนเองว่าเป็นชนชั้นนาย แต่คอปมันน์วิจารณ์ไว้ว่า "สัตว์ป่าสีบลอนด์"

¹Ibid., p.202.

^๒Ibid.

ไม่ได้หมายถึง เฉพาะ เผ่าพันธุ์นอร์ดิกอย่างที่พวกนาซีตีความไว้ เพราะนิทซ์เซ่เองก็อ้างถึงชนชาติอาหรับและญี่ปุ่นที่ไม่ได้มีผิวขาวหรือผมบลอนด์ ดังนั้นคำว่า สัตว์ป่าสีบลอนด์ จึงน่าจะหมายถึง **สิงห์โต** อันเป็นสัญลักษณ์ของความร้ายที่ยังไม่ได้ซัดเกลามากกว่า^๑

กำเนิดและลักษณะของศีลธรรมแบบนาย

นิทซ์เซ่ได้วิจารณ์ความผิดพลาดของพวกนักประวัติศาสตร์ศีลธรรมว่า มักจะเริ่มจากคำถามที่เกี่ยวกับการตัดสินคุณค่าของการกระทำ เช่น คำถามที่ว่า เหตุใดการกระทำที่ช่วยเหลือผู้อื่นจึงได้รับการสรรเสริญ? ซึ่งตามความเห็นของนิทซ์เซ่แล้ว การกำหนดคุณค่านั้นแรกเริ่มเป็นการบ่งถึงความนุษย์ ต่อมาภายหลังจึงเป็นการให้คุณค่าแก่การกระทำ

สำหรับศีลธรรมแบบนาย เริ่มจากการที่ชนชั้นสูงหรือชนชั้นปกครอง เป็นผู้กำหนดตัวเองหรือชนชั้นของตนว่า "ดี" ดังนั้นสิ่งที่ตรงข้าม ได้แก่ พวกที่ถูกปกครอง, พวกทาส จึงเป็นสิ่งที่ "เลว" (ศีลธรรมแบบนายนี้จึงเกิดจากการยืนยันตัวเอง (self affirmation) ของชนชั้นสูง เพื่อแสดงความแตกต่างทางชนชั้นให้ชัดเจน

ในกรณีแรก, เมื่อชนชั้นปกครอง เป็นผู้กำหนดว่าอะไร "ดี" นั้น, สภาวะแห่งจิตวิญญาณที่น่ายอกของภาคภูมิ ถือเป็นการแสดงออกซึ่งความแตกต่างและกำหนดระดับชนชั้น. พวกชนชั้นสูงแยกตัวเอง ออกจากพวกที่ตรงข้ามกับสภาพที่น่าภาคภูมิใจของกิ้งก่า, เขาควมหมิ่นพวกที่ตรงข้ามนี้. จะคงหมายเหตุไว้ในทันทีว่า ศีลธรรมชนิดแรกนี้ สิ่งที่ตรงข้ามกันคือ "ดี" และ "เลว" มีความหมายเท่าเทียมกับ "สูงส่ง" และ "นาคูหมิ่น"^๒

ลักษณะศีลธรรมแบบนายที่เกิดจากการยืนยันตนเอง เช่นนี้ นิทซ์เซ่เรียกว่าเป็นศีลธรรมแห่งการชื่นชมตนเอง (self-glorification) "พวกเราราชชั้นสูง เป็นพวกที่ดี, งดงาม, มีความสุข"^๓ ซึ่งต่างจากพวกลัทธิอัตตานิยม (Egoism) ที่ถือเอาผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นสำคัญ การชื่นชมตนเองของชนชั้นสูง เกิดจากความรู้สึกที่เต็มเปี่ยมด้วยพลังอำนาจในตนเอง เขาจึงเป็นผู้กำหนดคุณค่าจากลักษณะของชนชั้นตนว่าเป็นสิ่งสูงส่งและถูกต้อง

^๑ Kaufmann, Nietzsche: Philosopher, Psychologist, Antichrist, p.225.

^๒ Nietzsche, Beyond Good and Evil, trans. Kaufmann, p.204.

^๓ Nietzsche, On the Genealogy of Morals, p.37. "we noble ones, we good, beautiful, happy ones!"

ผู้ที่เป็นชนชั้นสูงมีประสบการณ์ต่อตนเองในฐานะผู้กำหนดคุณค่า; เขาไม่ต้องการการยอมรับจากผู้อื่น; ตัวเขาเป็นผู้ตัดสิน "อะไรก็ตามที่เป็นอันตรายต่อตัวเขา สิ่งนั้นย่อมมีอันตรายอยู่ในตัวเอง"; เขารู้จักตัวเองว่าเป็นผู้ให้เกียรติแกสิ่งต่างๆ เขาเป็นผู้สร้างสรรคคุณค่า (value-creating) ทุกๆ สิ่งที่เขาถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของตัวเขา, เขาก็จะยกย่องสิ่งนั้น: ศีลธรรมแบบนี้เป็นการชื่นชมต่อตัวเอง. สิ่งทีเ็นอยู่เบื้องหน้าก็คือ ความรู้สึกเต็มเปี่ยม, ความรู้สึกแห่งอำนาจที่ต้องการแสดงออก, ความสุขที่เต็มล้น, จิตสำนึกแห่งความมั่งคั่งที่จะให้และแจกจ่าย: มนุษย์สูงส่งช่วยเหลือผู้ที่โชคร้ายด้วยเหมือนกัน แต่ไม่ใช่เพราะความสงสาร หากแต่ถูกกระตุ้นโดยอำนาจที่เขามีมากกว่า.^๑

ในศีลธรรมแบบนี้ คำว่า "แล้ว" เป็นคำที่เกิดขึ้นหลังจากการยืนยันตนเองของชนชั้นสูง นิทซ์เช่ถือว่า "แล้ว" เป็น "ผลผลิตที่เกิดขึ้นทีหลัง, เป็นผลพลอยได้, เป็นเหมือนสิ่งที่ตกกัน"^๒ ของคำว่า "ดี" ทั้งนี้เพื่อเสริมความสูงส่งของลักษณะชนชั้นสูงให้เกินยิ่งขึ้น ในขณะที่คำว่า "ดี" เกิดขึ้นอย่างทันทีทันใดจากการให้ค่าตัวเองของชนชั้นสูง

ลักษณะของชนชั้นสูงที่ถือว่ามืคุณค่าและได้รับการยกย่องในศีลธรรมแบบนี้ ได้แก่

- ความมีสำนึก นิทซ์เช่ยกตัวอย่าง ชนชั้นสูงของกรีกโบราณที่เรียกตัวเองว่า "ผู้มีสำนึก - we truthful ones" เพราะมีความเชื่อพื้นฐานอย่างหนึ่งว่า ประชาชนสมควรชอบพูดโกหก^๓

- ชนชั้นสูงมีความสุขจากการเป็นผู้กระทำ (active) เนื่องจาก ชนชั้นสูง "ในฐานะเป็นผู้มีสำนึกเต็มเปี่ยมด้วยพลังงาน จนกระทั่งจำต้องสำแดงออกด้วยการกระทำ พวกเขา รู้ดีกว่า ความสุขไม่อาจแยกจากการกระทำ ดังนั้นการเป็นผู้กระทำสำหรับพวกเขาแล้ว เป็นส่วนหนึ่งที่จำเป็นของความสุข"^๔ ซึ่งตรงข้ามกับพวกชนชั้นต่ำที่เห็นว่า การอยู่เฉยๆ, การพักผ่อน จนถึงการเฉื่อยเนือยทางอารมณ์ เป็นความสุขของพวกเขา พวกเขาจึงมีความสุขจากการเป็นฝ่ายถูกกระทำ (passive)

^๑Nietzsche, Beyond Good and Evil, trans. Kaufmann, p.205.

^๒Nietzsche, On the Genealogy of Morals, p.40.

^๓Nietzsche, Beyond Good and Evil, trans. Kaufmann, p.205.

^๔Nietzsche, On the Genealogy of Morals, p.38.

-พวกชนชั้นสูงเห็นว่า ความฉลาดก่อให้เกิดความพุ่มเฟือยและเล่ห์เหลี่ยมกลโกง ดังนั้นสำหรับพวกเขา (สติปัญญาจึง เป็น เรื่องสำคัญน้อยกว่าการกระทำตามสัญชาตญาณของจิตใต้สำนึก) เช่น การทำตามแรงกระตุ้นจากความรู้สึกโกรธ, รัก, บุชา, กตัญญูและพยาบาท ใค้อย่างเต็มที่ ชนชั้นสูงยกย่องความบ้าบิ่นที่ไม่รอบคอบในการ เพลิดเพลินกับศัตรูหรืออันตราย มากกว่าความฉลาดรอบคอบ ส่วนพวกชนชั้นต่ำมักจะต้องนั่งคิดรอคอย เพราะไม่มีกำลังอำนาจมากเหมือนพวกชนชั้นสูง ดังนั้นจึงบุชว่าความฉลาดมีสติปัญญา เป็นเงื่อนไขการรุกรานอันคับแค้นของพวกเขาที่อ่อนแอกว่า^๑

-ความเชื่อมั่นและเปิดเผย เป็นลักษณะของชนชั้นสูง เนื่องจากพวกเขามีความศรัทธาและภาคภูมิใจในความแข็งแกร่งของตนเองเป็นพื้นฐาน ในขณะที่พวกชนชั้นต่ำชอบที่จะหลบซ่อน, ลับๆ ล่อๆ และเสแสร้งแก่งท่า เพราะไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง^๒

-ชนชั้นสูงชื่นชมต่อความแข็งแกร่งและไม่มีความสงสารในจิตใจ:

มนุษย์ผู้สูงส่งยกย่องตนเองในฐานะผู้มีอำนาจ และในฐานะผู้มีอำนาจเหนือตนเองด้วยเช่นกัน, เขารู้ว่าจะพูดหรือเจียบไคอย่างไร, เขายินดีในการเขมงวดกวาดล้างตนเองและเคารพในความเขมงวดและแข็งแกร่งทั้งหมด. คำน่านวีรบุรุษของชาวสแกนดิเนเวียกล่าวไว้ว่า "เทพไวต์นประทานหัวใจที่แข็งแกร่งไว้ในทรงอกของข้า" นี่เป็นการแสดงออกเชิงกวีที่เหมาะสมอย่างยิ่ง เห็นได้ความันเกิดจากวิญญาณที่ภาคภูมิใจของชาวไวทิง. มนุษย์แบบนี้ภาคภูมิใจต่อความจริงที่ว่า เขาไม่ได้ถูกสร้างขึ้นเพื่อความสงสาร.^๓

-ชนชั้นสูงยกย่องและรักศัตรูของตน ประการแรก เนื่องจากพวกเขาไม่ฝังใจกับศัตรูหรือเรื่องที่เกิดขึ้นไคนานัก

ความไม่ถาวรที่จะยึดถือศัตรู, อุบัติเหตุ หรือแม้แต่ความผิดพลาดของตนเป็นเรื่องจริงจริงจึงไคนานัก นี้ก็คือสัญลักษณ์ของความแข็งแกร่ง, ของธรรมชาติที่สมบูรณ์ในตัวเขา ผู้มีพลังอำนาจอย่างเปี่ยมล้นในการที่จะสร้าง, เสริมแต่ง, พักฟื้นและในการที่จะล้ม คนแบบนั้นสามารถสลักพวกตัวหมักที่เกาะกินคนอื่น ๆ ด้วยการยกไหลเพียงครั้งเดียว; เช่นนี้เท่านั้นที่"ความรักในศัตรู"จะเป็นไปไคอย่างแท้จริง...^๔

^๑Ibid., pp.38-39.

^๒Ibid.

^๓Nietzsche, Beyond Good and Evil, trans. Kaufmann, p.205.

^๔Nietzsche, On the Genealogy of Morals, p.39.

ประการที่สอง เนื่องจากชนชั้นสูงต้องการศัตรูที่เข้มแข็งที่เขาสามารถจะยกย่องได้ เพราะยิ่งศัตรูมีความเข้มแข็งมากเพียงใด ชัยชนะเหนือศัตรูยิ่งเป็นเชิดชูตนเองให้สูงเด่นได้มากขึ้นเพียงนั้น^๑ และประการสุดท้าย การต่อสู้กับศัตรูยังเป็นเสมือนทางระบายอารมณ์ริษยา, ถือตีและการทะเลาะวิวาท การได้ต่อสู้กับศัตรูจึงเป็นการสำแดงอำนาจที่เบียดขับออกมาอีกทางหนึ่ง^๒

- ในหมู่พวกเกี้ยว พวกชนชั้นสูงจะยึดถือระเบียบประเพณีและพิธีการอย่างเคร่งครัด พวกเขาจะแสดงความสุภาพอ่อนโยน, ความรักดี, มีการควบคุมตนเอง และให้มีอิทธิภาพแก่ผู้ที่เท่าเทียมกันกับเขา แต่ถ้าพวกนี้ออกไปนอกวงสังคมของตน หรือพบกับคนต่างถิ่นแล้ว พวกเขาที่เต็มไปด้วยพลังอำนาจก็จะแสดงความป่าเถื่อนหรือความรู้สึกอย่างเต็มที่ ซึ่งนิทซ์เช่เปรียบเทียบกับเป็นเหมือน "สัตว์ล่าเหยื่อ" ที่ถูกปล่อยออกจากกรงขัง คังคัวอย่างของชนเผ่าอนารยะ (barbarian) ทั้งหลาย ที่ชอบรุกรานทำลายล้างชนเผ่าอื่น^๓

สรุปได้ว่า ชนชั้นสูงที่เป็นนายมีความสูงส่งและเหนือกว่าทั้งด้านร่างกาย, จิตใจ และอำนาจ พวกเขาแสดงตัวเองออกมาในรูปของการกระทำตามสัญชาตญาณ, การตอบโต้อย่างฉับพลันตามอารมณ์ความรู้สึก ซึ่งทำให้พวกเขามีความสุขอย่างสมบูรณ์ และประกาศลักษณะแห่งชนชั้นตนว่า "ดี" และชนชั้นต่ำกว่าซึ่งเป็นสิ่งตรงข้ามว่า "เลว" นี่คือนิยามของศีลธรรมแบบนาย อันเกิดจากการยืนยันคุณค่าของชีวิตและอำนาจ.

ศีลธรรมแบบทาส (slave morality)

ความหมายของคำว่า "ทาส" (slave)

คำว่า "ทาส" ของนิทซ์เช่ มีความหมายตรงข้ามกับคำว่า "นาย" หรือ "ชนชั้นสูง" ทุกประการ ก่อนอื่น "ทาส" หมายถึง ชนชั้นต่ำ ชนชั้นที่ถูกปกครอง หรือไพร่ (plebeian) ซึ่งมักเป็นชนส่วนใหญ่ของสังคม

^๑Ibid.

^๒Nietzsche, Beyond Good and Evil, trans. Kaufmann, p.206.

^๓Nietzsche, On the Genealogy of Morals, p.40.

ความหมายของคำว่า "ทาส" ที่สำคัญนั้น หมายถึง ผู้ที่อ่อนแอไร้พลังอำนาจทางจิตใจ ซึ่งกล่าวตามอธิบายของนิทซ์เซ็คก็คือ ผู้ที่มีเจตจำนงสู่อำนาจค่านั่นเอง

นิทซ์เซ็คใช้คำว่า "พวกสัตว์ฝูง" (herd) หรือ "พวกลูกแกะ" (lamb) เรียกพวกทาส โดยหมายถึง พวกชนชั้นต่ำที่ไร้อำนาจและอ่อนแอ ต้องรวมกันอยู่เป็นกลุ่มก้อนเหมือนฝูงแกะ นิทซ์เซ็คกล่าวถึงลักษณะของพวกทาสที่ชนชั้นสูงดูหมิ่นว่า:

ซึ่งลาค, วิตกกังวล, กระจอกงกตง่อย, พวกเขาสนใจแต่ประโยชน์ส่วนตัวแคบๆ; พวกเขามีสายตาคับแคบที่เต็มไปด้วยความไม่ไว้วางใจ, เป็นพวกที่ทำให้ตัวเองต่ำต้อย, เป็นพวกที่เหมือนสุนัข ซึ่งยอมให้ตัวเองถูกทำทารุณ, พวกเขอทานสอพลอ, และเห็นสิ่งอื่นใด เป็นพวกชอบโกหก.^๑

ส่วนชนชาติที่นิทซ์เซ็คยกตัวอย่างว่า เป็นตัวแทนของพวกทาสที่เค่นซัค ได้แก่พวกยิว หรืออิสราเอล ซึ่งเป็นทาสของชาวโรมัน และพวกชนพื้นเมืองยุโรปที่มีมมส์ค้ำและผิวค้ำ ซึ่งอาศัยอยู่ก่อนพวกอารยันรุกราน พวกนี้ต้องตกอยู่ใต้การปกครองของชนเผ่าอารยันผิวขาว

ถึงแม้ว่านิทซ์เซ็คจะวิจารณ์ลักษณะของพวกทาสในเชิงลบก็ตาม แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า เขาสนับสนุนให้กำจัดพวกชนชั้นต่ำให้หมดสิ้นจากสังคม หรือให้ชนชั้นสูงกดขี่ปราบปรามอย่างทารุณ ตรงกันข้าม นิทซ์เซ็คเน้นถึงความจำเป็นของสามัญชนที่มีหน้าที่ตามความสามารถของตนในสังคมที่สมบูรณ์อย่างขาดไม่ได้ :

วัฒนธรรมชั้นสูงมีรูปทรงเป็นพีรามิด นั่นคือ มันจะตั้งอยู่ได้ก็บนฐานที่กว้าง; ฐานแรกเริ่มของมันก็คือ สามัญชนที่เป็นปีกแผ่นแข็งแรงก็. การฝีมือ, การค้า, เกษตรกรรม, วิทยาศาสตร์, ส่วนใหญ่ที่สุดของงานศิลปะ, หลักสำคัญทั้งหมดของพฤติกรรมทางอาชีพสรุปแล้ว ทั้งหมดนี้เป็นสิ่งที่สอดคล้องกับความสามารถและความทะเยอทะยานเพียงอย่างเดียวเท่านั้นสำหรับสามัญชน; สิ่งเหล่านี้จะยุ่งเหยิงสำหรับชนชั้นสูง; สัญชาตญาณสำหรับสิ่งเหล่านี้ตรงข้ามกับทั้งของพวกอมาตยาธิปไตยและอนาธิปไตย. การเป็นสิ่งสาธารณประโยชน์, เป็นกงล้อ, เป็นองคประกอบ ของบุคคลนั้นจะต้องถูกกำหนดโดยธรรมชาติ ไม่ใช่โดยสังคม, ความสุขเพียงชนิดเดียวที่พวกคนส่วนใหญ่สามารถบรรลุได้ก็คือ การทำให้พวกเขาเป็นเครื่องจักรกลที่ชาญฉลาด. สำหรับพวกสามัญชนแล้ว ความสามัญเป็นความสุขของพวกเขา; ความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขาเป็นสัญชาต-

^๑Nietzsche, Beyond Good and Evil, trans. Kaufmann, pp.204-205.

ญาณตามธรรมชาติของพวกเขา. เป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสมอย่างสิ้นเชิงสำหรับพวกที่มีจิตวิญญานสูงส่งกว่า ที่จะถือว่าพวกสามัญชนเป็นเพียงวัตถุ. ตามความจริงแล้ว สิ่งที่น่าเป็นอันคับแค้นที่สุดสำหรับชนชั้นสูง ก็คือ วัฒนธรรมที่สูงส่งจะต้องพึ่งพาอาศัยพวกสามัญชน. เมื่อมนุษย์สูงส่งปฏิบัติต่อสามัญชนอย่างนุ่มนวลกว่าตัวเขาเองและผู้ที่หัดเทียมเขานั้น ไม่ใช่เพราะความสุภาพแห่งจิตใจ นี่เป็นหน้าที่ของเขาทีเดียว.^๑

กำเนิดและลักษณะของศีลธรรมแบบทาส

จากการทบทวนประวัติศาสตร์ นิทซ์เชได้สรุปพัฒนาการทางศีลธรรมว่า แรกเริ่มนั้น ชนชั้นสูงที่ปกครองสังคม เป็นผู้กำหนดมาตรฐานตัดสินคุณค่าจากลักษณะของชนและลักษณะที่ตรงข้ามกับตนเป็น "ดี" และ "เลว" ต่อมาปรากฏว่าชนชั้นสูงบางพวกได้รับตำแหน่งเป็นพระในสังคมด้วย ดังนั้นจึงเกิดคำอธิบายคุณค่าเพิ่มขึ้นจากหน้าที่ของพระ เช่น คำว่า "บริสุทธิ์" (pure) และ "ไม่บริสุทธิ์" (impure) ขึ้น โดยแรกที่เกี่ยวในสมัยโบราณนั้น คำสองคำนี้มีความหมายตรงๆ แคบๆ คือ คนที่บริสุทธิ์หมายถึง ผู้ที่อาบน้ำ, ผู้ที่งดกินอาหารบางชนิด, ไม่หลับนอนกับหญิงสกปรกชั้นต่ำ หรือ มีความรังเกียจเลือด เป็นต้น แต่ต่อมา พวกพระที่เป็นชนชั้นปกครองก็ได้เสนอวิถีทางดำเนินชีวิตที่ผิดธรรมดาขึ้นมา เพื่อแสดงความเป็นชนชั้นพระมากขึ้น หรือเพื่อที่จะรักษาโรคที่นิทซ์เชเรียกว่า ความผิดปกติภายในและโรคประสาท ซึ่งมีอยู่ประจำในพวกที่เป็นพระ ได้แก่ การงดกินเนื้อสัตว์, ถือคือลอก, การละเว้นทางเพศ, ออกธุดงค์ เป็นต้น ไปจนถึงการบำเพ็ญเพียรสู่ศูนย์ภาพ (nothingness) เพื่อเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับพระเจ้า หรือมุ่งสู่นิพพานเช่นในพุทธศาสนา เหล่านี้นับเป็นการเสื่อมทรามลงของชนชั้นสูงด้วยหน้าที่ของพระ และเป็นการก่อตัวขึ้นของศีลธรรมแบบทาส^๒

พื้นฐานลักษณะของทาสที่ปรากฏอยู่ในพวกพระที่เป็นชนชั้นปกครองนี้ก็คือ ความอ่อนแอไร้พลังอำนาจ (impotence) ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากการดำเนินชีวิตที่ผิดธรรมดา ในขณะที่การตัดสินคุณค่าของศีลธรรมแบบนี้จะปรากฏอยู่ในหมูชนชั้นปกครองที่เป็นนักบวช ซึ่งเป็นผู้ที่มีความแข็งแกร่งทั้งทางร่างกายและจิตใจ ในการขึ้นมกกับการเข้าสู่สนามรบ การเผชิญภัย และกิจกรรมที่ร่าเริงอิสระอื่นๆ ทำให้พวกพระที่อ่อนแอกว่าเกิดความเกลียดชัง อาฆาตริษยา

^๑Nietzsche, "The Antichrist," in The Portable Nietzsche, pp.646-647.

^๒Nietzsche, On the Genealogy of Morals, pp.31-32.

และไม่ลงรอยกับพวกชนชั้นสูงที่เป็นนักรบมากขึ้น จนในที่สุดได้นำไปสู่การต่อสู้กันในเชิงศีลธรรม ทำให้ในสังคมหนึ่งๆหรือแม้แต่ในคนๆเดียวกัน มีศีลธรรมแบบนายและแบบทาสผสมปนเปกันจนยากที่จะจำแนกออก นิตซ์เชกล่าวไว้ว่า ตัวอย่างที่เด่นชัดที่สุดในการต่อสู้ทางศีลธรรมนี้ ก็คือ (การได้รับชัยชนะของศีลธรรมแบบทาสที่พวกยิว(ซึ่งนิตซ์เชเรียกว่าเป็น priestly people)เหนือศีลธรรมแบบนายของพวกโรมัน ในรูปของศาสนาคริสต์ซึ่งถือเป็นการ "ปฏิวัติของทาสในทางศีลธรรม"^๑)

นิตซ์เชได้วิเคราะห์ต้นกำเนิดศีลธรรมแบบทาสในเชิงจิตวิทยาว่า ศีลธรรมแบบทาสเกิดจากความขุ่นเคืองใจ (ressentiment) ของพวกทาสที่ต่ำต้อยอ่อนแอ เพราะพวกนี้ไม่มีอำนาจพอที่จะยืนยันตนเองหรือชื่นชมตนเองได้เหมือนพวกชนชั้นสูงที่เป็นนาย ซึ่งมีอำนาจเปี่ยมล้น พวกชนชั้นต่ำจึงต้องทดแทนความขุ่นเคืองใจที่ไม่อาจคอมไค้ด้วยการกระทำโดยทรงไค้ ด้วยการไ้การแก้แค้นทางความคิด (imaginary revenge)

การปฏิวัติของทาสในทางศีลธรรม เริ่มขึ้นเมื่อความขุ่นเคืองใจกลับกลายเป็นการสร้างสรรคและให้กำเนิดแก่คุณค่า นั่นคือ ความขุ่นเคืองของธรรมชาติที่ปฏิเสธการตอบไค้ที่แท้จริงออกมาเป็นการกระทำ และชดเชยตนเองด้วยการแก้แค้นทางความคิด. ในขณะที่ศีลธรรมแบบนายทุกชนิด พัฒนามาจากการยืนยันตนเองอย่างชื่นชมยินดีนั้น ศีลธรรมแบบทาสกลับเริ่มตนด้วยการพูคว่า "ไม่" ต่อสิ่ง "ภายนอก", "ต่อสิ่งที่" "แปลกออกไป", "ต่อสิ่งที่" "ไม่ใช่ตัวเอง"; และคำว่า "ไม่" นี้เองเป็นการกระทำที่สร้างสรรคของมัน. การกลับตาลปัตรแนวทางการมองคุณค่า ด้วยความต้องการที่จะมองออกไปภายนอกแทนที่จะมองดูตนเองเช่นนี้ ก็คือสารัตถะของความขุ่นเคือง: นั่นคือ เพื่อที่จะดำรงอยู่ไค้, ศีลธรรมแบบทาสมักจะต้องการความชิงชังต่อโลกภายนอกเป็นอันดับแรก; ซึ่งถูกพูดควมแบบกายภาพแล้ว, มันต้องการสิ่งกระตุ้นจากภายนอกเพื่อที่จะกระทำการไค้ๆไค้ การกระทำของมัน โดยพื้นฐานแล้วก็คือ การตอบสนองต่อการกระทำ (reaction)^๒

ดังนั้นในแง่นี้ ศีลธรรมแบบทาสจึงเกิดขึ้นภายหลังศีลธรรมแบบนาย เพื่อเป็นการแก้แค้นทางความคิด ด้วยการกลับคุณค่าที่พวกนายหรือชนชั้นสูงยึดถือเสียใหม่ พวกทาสที่ต่ำต้อยไร้อำนาจนี้เริ่มจากการมองดู(ด้วยความขุ่นเคืองใจที่แฝงอยู่เป็นพื้นฐาน) ต่อสิ่งที่ตรงข้ามกับตน คือพวกนาย แล้วให้คุณค่าแก่ "นาย" หรือลักษณะสูงส่งที่ชนชั้นปกครองชื่นชม ว่าเป็นสิ่ง

^๑ Ibid., p.34. "the slave revolt in morality"

^๒ Ibid., pp.36-37.

ที่"ชั่วร้าย" (evil) แล้วจึงสรุปว่าสิ่งที่ตรงข้ามกับ"ชั่วร้าย"นั้น คือพวกทาสและลักษณะที่ต่ำ
 ต้อยอ่อนแอทุกอย่าง ย่อมเป็นสิ่งที่"ดี" สรุปแล้ว คีลธรรมแบบทาสสร้างคำตัดสินคุณค่าคือ
 "ดี-ชั่วร้าย" (good-evil) โดยมีต้นกำเนิดและความหมายตรงข้ามกับ "ดี-เลว" (good-bad)
 ในคีลธรรมแบบนายอย่างสิ้นเชิง

ลักษณะสำคัญของคีลธรรมแบบทาสนี้จึงอยู่ที่ การกลับคุณค่า(reevaluation) คีลธรรม
 แบบนายให้เป็นตรงกันข้าม คือจากคีลธรรมแบบนายที่ถือว่า "ดี = ชนสูง = เต็มไปด้วยอำ-
 นาจ = งดงาม = มีความสุข = เป็นที่รักของพระเจ้า"^๑ กลายเป็นว่า สิ่งเหล่านั้นอันเกิดจาก
 การยืนยันตนเองและแสดงออกซึ่งอำนาจ ความสัตบุรุษของชนชั้นสูง เป็นความชั่วร้าย
 ป่าเถื่อนเหี้ยมโหด และจะถูกสาปแช่งจากพระเจ้า(ของพวกทาส)ไปตลอดกาล ในขณะที่
 พวกทาสที่เป็น "พวกที่เลวทรามเท่านั้นที่เป็นคนดี; ความยากไร้, อ่อนแอ, ต่ำต้อยเท่านั้นที่
 เป็นสิ่งที่ดี; ความทุกข์ยาก, การถูกกีดกัน, ความเจ็บป่วย, อัมปลักษณ์ เท่านั้นที่เป็นบุญและได้รับ
 พรจากพระเจ้า, ความผาสุกอย่างยิ่งเป็นของคนพวกนี้เท่านั้น"^๒ ในคีลธรรมแบบทาส

ความอ่อนแอไร้อำนาจที่ไม่อาจคอยโต้กลายเป็น "ความคั่งค้างแห่งหัวใจ"; ความต่ำ
 ต้อยที่กระวนกระวาย กลายเป็น"การถอมตน"; การตกอยู่ใต้อำนาจของผู้ที่ตนเกลียด
 ชังกลายเป็น "ความเชื่อฟัง" (นั่นคือ เชื่อฟังต่อผู้ที่สั่งให้ตองอยู่ใต้อำนาจ-พวกเขา
 เรียกผู้สั่งการนั้นว่า พระเจ้า). ความไม่สามารถที่จะขุ่นเคืองใครของคนอ่อนแอ, แม
 แต่ความขลาดกลัวที่เขามีอยู่มากมาย, การต้องวิรธอยู่ที่ประตู่, การถูกบังคับให้ตองรอ
 คอยอย่างหลีกเลียงไม่ไค, ในที่นี้ข้อยกมายของตนเองก็คือ "ความอดทน" และกระทั่ง
 เรียกมันว่าเป็นคุณธรรม; ความไม่สามารถที่จะแค้น ถูกเรียกว่าความไม่ประสงค์
 ที่จะแค้น หรือบางที่เรียกว่า การยกโทษ... พวกเขาพูดถึง"การรักศัตรู"ควย แต่
 ก็เห็งอแตกเมื่อพูดเช่นนั้น.^๓

^๑Ibid., p.34. "good=noble=powerful=beautiful=happy=beloved of God"

^๒Ibid.

^๓Ibid., p.47.

"ความกลัว" เป็นลักษณะหนึ่งของศีลธรรมแบบทาสที่ตรงข้ามกับศีลธรรมแบบนาย
นิทซ์ เขากล่าวว่า

...ต้นกำเนิดของความแตกต่างระหว่าง"ดี"และ"ชั่วร้าย"ที่สำคัญนั้นก็คือ: ในความชั่วร้าย คนเราจะรู้สึกถึงการปรากฏของอำนาจและอันตราย, ความน่ากลัวที่แน่นอน, ความลึกซึ้ง, ความแข็งแกร่งที่ไม่อาจดูหมิ่นได้. ความศีลธรรมแบบทาส, พวกที่"ชั่วร้าย"นั้นก่อให้เกิดความกลัว; แต่ตามศีลธรรมแบบนายแล้ว, ผู้ที่"ดี"เท่านั้นที่ก่อให้เกิด, และต้องการให้เกิดความกลัว, ในขณะที่"เลว"หมายถึงสิ่งที่น่าดูแคลน.^๑

แม้ว่าพวกทาสที่อ่อนแอจะยกย่องความเฉลียวฉลาดทางสติปัญญามากกว่าความสามารถทางร่างกายก็ตาม แต่"คนที่ดี"ในสายตาของศีลธรรมแบบทาสนั้น ที่สำคัญจะต้องเป็นคนที่ไม่ใช่อันตราย ดังนั้นในแนวความคิดแบบทาส "คนที่ดี"ก็คือ / "คนที่มีธรรมชาติดี, ง่ายต่อการถูกหลอก, บางทีก็โง่เล็กน้อย... ที่ใดก็ตามที่ศีลธรรมแบบทาสมีความเหนือกว่า มักจะมีแนวโน้มทางภาษาที่จะตั้งเอาคำว่า"ดี"และ"โง่"เข้ามาใกล้กันเสมอ"^๒ คำว่า"โง่"ในที่นี้จึงเป็นการวิจารณ์เชิงเสียดสีของนิทซ์เซ ในแง่ที่หมายความว่า ผู้ที่ไม่เป็นอันตรายต่อคนที่อ่อนแอว่า

นิทซ์เซได้วิเคราะห์ว่า ลักษณะประโยชน์นิยมเป็นเนื้อแท้ของศีลธรรมแบบทาส:

...๗. ที่นี้ ความสงสาร, ความอารีอารอบและกรุณา, จิตใจที่อบอุ่น, ความอดทน, ความยากจน, ความถ่อมตนและความเป็นเพื่อน ถูกยกย่อง เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นคุณสมบัติที่ให้ประโยชน์ที่สุด และเกือบจะเป็นหนทางเดียวสำหรับการทนทานต่อแรงกดดันให้อยูรอดได้. ศีลธรรมแบบทาสโดยเนื้อแท้ก็คือ ศีลธรรมแห่งประโยชน์ (morality of utility)^๓

แต่หลักการประโยชน์นิยมในศีลธรรมแบบทาสนี้ เป็นหลักการเพื่อประโยชน์ของสังคมหรือชุมชนเท่านั้น ซึ่งนิทซ์เซเห็นว่าเป็นหลักการที่เกิดจากสัญชาตญาณฝูงของพวกทาส เนื่องจากพวกที่อ่อนแอไร้อำนาจจึงต้องรวมกันอยู่เป็นกลุ่ม และประณามการทำตามสัญชาตญาณส่วนบุคคลที่จะก่อให้เกิดการแยกตัวเป็นอิสระของปัจเจกบุคคล โดยถือว่าเป็นการทำลายความเชื่อมั่นของสังคมฝูง^๔:

^๑ Nietzsche, Beyond Good and Evil, trans. Kaufmann, p.207.

^๒ Ibid.

^๓ Ibid.

แรงผลักดันที่สูงสุดและแข็งแกร่งที่สุด เมื่อมันประทุขึ้นอย่างแรงกล้าและผลักดันปัจเจกบุคคลไปไกลเหนือระดับเฉลี่ยของมนุษยธรรมสูง, ทำให้ความมั่นใจในตนเองของชุมชน, ความศรัทธาของชุมชนต่อตัวเอง ต้องอัปปางลง นั่นเท่ากับว่าหักกระดูกสันหลังของชุมชนที่เกี่ยวข้อง. ดังนั้น แรงผลักดันเหล่านี้จึงถูกตีตราและถือว่ามีค่าอย่างที่สุด. จิตใจที่สูงส่งและเป็นอิสระ, เจตจำนงที่จะอยู่ผู้เดียว, แม้กระทั่งเหตุผลที่ทรงพลัง ก็ถูกถือว่ามีค่าเป็นอันตราย; ทุกๆสิ่งที่จะขยกระดับปัจเจกบุคคลให้เห็นอยู่ และช่วยเหลือเพื่อนบ้าน ถูกเรียกว่าเป็นความชั่วร้าย; จิตใจที่ดี, สุขภาพ, อ่อนน้อม, คลอຍตามกันไป, ระดับสามัญธรรมคาแห่งความปรารถนา ใ้รับเครื่องหมายและความยกย่องทางศีลธรรม.^๑

ความแตกต่างพื้นฐานอย่างสุดท้ายระหว่างศีลธรรมแบบทาสและแบบนาย ที่นิพไซท์กล่าวถึงก็คือ ลักษณะที่สำคัญและจำเป็นยิ่งในศีลธรรมแบบทาสอันได้แก่ "ความปรารถนาต่อเสรีภาพ, ลักษณะที่แสวงหาความ~~สุข~~ และความรู้สึกลึกซึ้งอย่างลึกซึ้งต่อเสรีภาพ"^๒ ทั้งนี้สืบเนื่องจากการที่พวกทาสที่อ่อนแอกว่า ต้องมีชีวิตที่ทุกข์ยากและถูกกดขี่บังคับนั่นเอง ในขณะที่ชนชั้นสูงกว่า มีเสรีภาพอย่างเต็มที่ในการดำเนินชีวิตเพื่อแสดงออกซึ่งอำนาจของตน ดังนั้นศีลธรรมแบบนายจึงเป็นเสมือน ศิลปะแห่งการอุทิศบูชาต่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้เป็นนาย

กล่าวโดยสรุป ศีลธรรมแบบทาสเกิดจากชนชั้นต่ำต่อยกกว่า โดยมีความอ่อนแอและบกพร่องทั้งด้านร่างกาย, จิตใจ และอำนาจ ดังนั้นจึงมีความชิงชัง ริษยาและขุ่นเคืองใจต่อผู้ที่เหนือกว่า แต่เนื่องจากไม่อาจตอบโต้ได้โดยตรงด้วยการกระทำ พวกทาสจึงต้องทดแทนในทางจิตวิทยาด้วยการกลับคุณค่าทางศีลธรรมเสียใหม่ โดยเริ่มจากการสรุปว่า พวกชนชั้นสูงเป็นสิ่ง"ชั่วร้าย" และพวกตนซึ่งตรงกันข้ามกับความชั่วร้ายนั้นทุกประการจึงเป็นสิ่งที่"ดี" เมื่อเปรียบเทียบกันแล้ว คำตัดสินคุณค่าในศีลธรรมแบบทาส คือ "ดี"จึงมีความหมายเท่ากับ "เลว" และ"ชั่วร้าย"มีความหมายเท่ากับ"ดี"ในศีลธรรมแบบนาย นั่นเอง.

^๑ Ibid., pp.113-114.

^๒ Ibid., pp.207-208. "the longing for freedom, the instinct for happiness and the subtleties of the feeling of freedom"

การวิจารณ์ศาสนาคริสต์ของนิทซ์เช

เกี่ยวกับกำเนิดและลักษณะของศาสนาคริสต์

นิทซ์เชวิจารณ์ต้นกำเนิดของศาสนาคริสต์ว่า โดยเนื้อแท้แล้ว เป็นการต่อสู้กันรบของพวกทาส(คือยิว) เพื่อที่จะเอาชนะพวกนาย(คือโรมัน) ในทางความคิดจริยศาสตร์ "พวกยิว เริ่มการปฏิวัติของทาสในทางศีลธรรม: นับเป็นการปฏิวัติที่มีประวัติย้อนหลังไปสองพันปีมาแล้ว และเราไม่อาจมองเห็นได้อีก เพราะมันได้รับชัยชนะอย่างสมบูรณ์"^๑

ในประวัติศาสตร์ ชาวโรมันทั้ง เป็นชนชาติที่นิทซ์เชยกย่องว่าสูงส่งที่สุดเท่าที่เคยมีมา เป็นผู้ครอบครองอาณาจักรที่กว้างใหญ่ไพศาล ส่วนพวกยิวเป็นชนชาติที่ตกอยู่ใต้การปกครองของโรมัน และต่อสู้กันรบเพื่อให้เป็นอิสระจากเจ้าอาณานิคม นิทซ์เชได้วิเคราะห์ถึงการต่อสู้กันรบของพวกยิวว่า "ความเกลียดชังของพวกยิวเป็นความเกลียดชังที่ลึกซึ้งที่สุดและสูงสุด จนสามารถที่จะสร้างอุดมการณ์และกลับคุณค่าเสียใหม่ อันเป็นการกระทำที่ไม่เคยมีมาก่อนในโลก"^๒ อุดมการณ์และคุณค่าใหม่นี้ก็คือศีลธรรมแบบทาสดังกล่าวมาแล้วนั่นเอง

พระเยซู (Jesus of Nazareth) ประกาศตนเองเป็นบุตรของพระเจ้า เทศนาสั่งสอนศีลธรรมแห่งความรัก การไถ่บาป ความผาสุกและชัยชนะสู่พวกที่ยากจน, อ่อนแอ, เจ็บป่วยและมีบาป พวกอิสราเอลได้ใช้วิถีทางการเมืองเพื่อให้พวกโรมันยอมรับเอาคุณธรรมใหม่แบบทาสนี้ไป ด้วยการกล่าวหาว่า พระเยซูเป็นปฏิปักษ์และผู้แยกสลายอิสราเอล แล้วตรึงกางเขนพระองค์เสีย เป็นการประกาศให้เห็นว่าพระเยซูคือศัตรูของอิสราเอล เพื่อที่ศัตรูของอิสราเอลตัวจริงคือโรมัน จะได้เอาชนะพระเยซูซึ่งมีฐานะเป็นศัตรูของอิสราเอลเหมือนกัน พร้อมด้วยอุดมการณ์ใหม่ของพระองค์เข้าไว้โดยไม่รู้ตัว"^๓

พระเยซูจึงเป็นเสมือนเหยื่อล่อหรือเครื่องมือของพวกยิว ในการกลับคุณค่าที่พวกโรมันเคยนับถือเสียใหม่ ซึ่งในที่สุดนิทซ์เชเห็นว่า พวกยิวประสบความสำเร็จในการแก้แค้นทางความคิด และไม่เพียงแต่จะมีชัยเหนือชาวโรมันเท่านั้น ศาสนาคริสต์อันเป็นศีลธรรมแบบ

^๑Nietzsche, On the Genealogy of Morals, p.34.

^๒Ibid.

^๓Ibid., p.35.

ทาสยังได้ชัยชนะเหนือยุโรปและเกือบทั่วโลกด้วย "อย่างน้อยที่สุด สิ่งที่น่าอัศจรรย์ก็คือ ภายใต้อำนาจของเครื่องหมายกางเขนแห่งอิสราเอลนี้, พร้อมด้วยความพยายามและการกลับคุณค่าใหม่ทั้งหมด, จนกระทั่งบัดนี้ ก็ได้รับชัยชนะครั้งแล้วครั้งเล่าเหนืออุดมการณ์อื่นทั้งหมด, เหนืออุดมการณ์ที่สูงส่งกว่าทั้งหมด."^๑

เกี่ยวกับพระเจ้าของศาสนาคริสต์

ใน On the Genealogy of Morals นิตซ์เชได้วิเคราะห์ต้นกำเนิดความคิดเรื่องพระเจ้าของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ว่า พระเจ้าหรือเทพเจ้านั้นเกิดจากความกลัวในบรรพบุรุษ (ancestor) และในอำนาจของบรรพบุรุษ เพราะความรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณต่อผู้ที่เกิดก่อนความกลัวนี้ได้ขยายจินตนาการเกี่ยวกับบรรพชนของตนเผ่าต่างๆจนแปรเป็นเทพเจ้า ต่อมาในชนเผ่าที่มีอำนาจสูงขึ้น ก็ได้พัฒนาแนวความคิดเรื่องเทพเจ้ามากขึ้น ด้วยการเพิ่มคุณสมบัติหรือลักษณะที่สูงส่งของตนให้แก่บรรพชนที่เป็นเหล่าวีรชนหรือเทพเจ้าในอดีตให้สูงส่งยิ่งขึ้น ดังนั้น ความคิดเกี่ยวกับพระเจ้าจึงเป็นเสมือนตัวแทนลักษณะของชนเผ่าที่สร้างพระเจ้าขึ้นขึ้นมา^๒

สำหรับนิตซ์เช ชนชาติที่แข็งแกร่งมีอำนาจย่อมจะสร้างพระเจ้าที่ทรงพลังภาพเช่นเดียวกับตัวเขาทั้งในทางดีและร้าย แต่พวกที่อ่อนแอหรือพวกที่ขาดต้องการแต่พระเจ้าที่ทรงความดีเท่านั้น เพื่อจะช่วยให้พวกตนพ้นทุกข์

ชนชาติที่เชื่อมั่นในตนเองยังคงพระเจ้าของพวกเขาไว้. เขาบูชาพระเจ้าในเงื่อนไขที่พระองค์ทำให้พวกเขามีชัย, คุณธรรมของพวกเขาก็คือ สิ่งที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในตนเอง, ให้ความรู้สึกถึงอำนาจ, สิ่งเหล่านี้มีอยู่ในพระเจ้าที่เขาจะแสดงความขอบคุณ. ผู้ที่ร่ำรวยยอมต่อการแบ่งปันความร่ำรวยของเขา; เช่นกัน ชนชาติที่มีความภาคภูมิใจต่อการบูชาพระเจ้าไว้เพื่อบรวงสรวง. ภายใต้อำนาจของชนชั้นเอง, ศาสนาจึงเป็นรูปแบบหนึ่งของการขอบคุณ. เพื่อที่จะขอบคุณตนเอง มนุษย์ต้องการพระเจ้าไว้. พระเจ้าคงกล่าวสามารถที่จะช่วยเหลือและทำอันตราย, เป็นมิตรและศัตรู. พระองค์ถูกเทิดทูนบูชาไม่ว่าจะดีหรือร้าย...

แน่นอน เมื่อชนชาติหนึ่งเริ่มเสื่อมถอยลง, เมื่อพวกเขาสูญเสียความรู้สึกว่าความศรัทธาในอนาคตและความหวังในเสรีภาพ กำลังทรุดลงอย่างช่วยไม่ได้, เมื่อการอ่อนน้อมยอมจำนนเริ่มเป็นสิ่งจำเป็นอันคับแค้น และพวกเขาเริ่มเห็นว่า คุณธรรมของผู้ตกเป็นทาสกลายเป็น

^๑Ibid., p.35.
^๒Ibid., p.89.

เป็นเงื่อนไขของการดำรงอยู่, เมื่อนั้นพระเจ้าของเขาก็จำต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วย. บัดนี้พระเจ้ากลายเป็นผู้ที่ต้องหลบซ่อน, ซลาคและสงบเสงี่ยม; พระองค์แนะนำแต่ "สันติภาพแห่งวิญญาณ", ไม่มีความเกลียดชังกันอีกต่อไป, ซันติ และแม่แต่ "ความรัก" ต่อศัตรู และมิตร.^๑

นิทซ์เชสรุปว่า

แต่ก่อนนั้น พระเจ้าเป็นตัวแทนของชนชาติ, เป็นการสำแดงออกซึ่งความแข็งแกร่งของชนชาติ; เป็นทุกๆ สิ่งทั้งการราวและกระหายอำนาจในดวงวิญญาณของชนชาติ; บัดนี้พระองค์เป็นเพียงพระเจ้าที่ตีเท่านั้น.

อันที่จริง, ไม่มีทางอื่นอีกสำหรับพระเจ้า คือถ้าพระองค์ไม่เป็นเจตจำนงสู่อำนาจและดำรงความเป็นพระเจ้าแห่งชนชาติแล้ว พระองค์ก็จะเป็นสิ่งที่ไร้อำนาจ และแล้วก็จำต้องกลายเป็นเพียงสิ่งที่ตีงาม.^๒

ในแง่นี้นิทซ์เชจึงเป็นฝ่ายอเทวนิยม ที่เห็นว่าพระเจ้าเป็นเพียงการคิดฝันของมนุษย์เท่านั้น โดยปราศจากความเป็นจริง - แต่นิทซ์เชก็มีได้ปฏิเสธความคิดเรื่องพระเจ้าทั้งหมด เพราะเขายังแสดงความเห็นว่า พระเจ้าหรือเทพเจ้าของพวกที่เชื่อมั่นในตนเองหรือพวกที่เป็น "นาย" นั้นเป็นสิ่งจำเป็นทางศีลธรรมอยู่ โดยการบูชาพระเจ้าเป็นการแสดงความชื่นชมต่อตนเองของผู้มีความแข็งแกร่งแบบหนึ่ง ซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับศีลธรรมแบบนาย

นิทซ์เชยกตัวอย่างความเสื่อมลงของแนวความคิดเรื่องพระเจ้า จากประวัติศาสตร์ของพวกอิสราเอล เขาชี้ให้เห็นว่า เมื่อชนชาติอิสราเอลมีความแข็งแกร่งและดำรงชีวิตตามธรรมชาตินั้น พระยะโฮวา (Yahweh) ซึ่งเป็นพระเจ้าของชาวยิว เป็นตัวแทนของจิตสำนึกแห่งอำนาจ, แห่งความรื่นเริงในตนเองและความมุ่งหวังเพื่อตนเองของชาติยิว พระยะโฮวาเป็นผู้ประทานชัยชนะและความร่ำรวยให้ตามฤดูกาล ทั้งยังทรงความยุติธรรมอย่างเคร่งครัด โดยผ่านกษัตริย์ผู้เป็นนักรบ, ผู้ตัดสินความและศาลาพยากรณ์

แต่ต่อมา พวกพระได้ใช้ความคิดเรื่องพระเจ้ามาเป็นเครื่องมือของตน ทำให้พระเจ้ากลายเป็นผู้ประทานความสุขเป็นรางวัลแก่ผู้เชื่อฟัง และลงโทษผู้ขัดขืนหรือมีบาปให้ได้รับ

^๑ Nietzsche, "The Antichrist," in The Portable Nietzsche, pp.582-583.

^๒ Ibid., p.583.

ความทุกข์ พวกพระกลายเป็นผู้มีอำนาจเหนือกษัตริย์ โดยเป็นผู้มีหน้าที่ตีความพระคัมภีร์ที่เป็นเพียงบันทึกประวัติศาสตร์ของชาวยิวให้กลายเป็นกฎระเบียบทางศีลธรรมที่ใครจะละเมิดมิได้ มีฉะนั้นจะเป็นการชักคำสั่งของพระเจ้าและจะถูกลงโทษ และพระเท่านั้นที่จะไถ่ถอนบาปไม่ให้พระเจ้าพิโรธได้ อำนาจลึทธิวิชาจึงตกอยู่ในมือของพวกพระ” การเปลี่ยนแปลงในแนวความคิดเรื่องพระเจ้าของพวกยิวนี้ จึงเป็นตัวแทนการต่อสู้ทั้งทางการเมืองและทางคุณธรรมระหว่างศีลธรรมแบบนายและแบบทาสดังกล่าวด้วย.

พระเจ้าที่เปลี่ยนแปลงไปด้วยน้ำมือของพระยิวนี้ เป็นตัวแทนของพวกอ้อนแอหรือพวกทาส และต่อมาก็ได้รับการยกย่องนับถือเป็นพระเจ้าองค์เดียวของศาสนาคริสต์ และทรงอิทธิพลไปทั่วยุโรปโดยผ่านศาสนจักรในยุคกลาง จนกระทั่งถึงสมัยของนิทซ์เซในปลายศตวรรษที่ ๑๘ วิชาการสาขาต่างๆเจริญรุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว ทฤษฎีวิวัฒนาการของชาร์ลส์ ดาร์วิน ได้ทำลายอำนาจการสร้างโลกและมนุษย์ของพระเจ้า สถานภาพของพระเจ้าถูกตั้งคำถามด้วยคำประกาศของนิทซ์เซที่ว่า "พระเจ้าตายแล้ว" ในหนังสือ The Gay

Science ของเขา :

คนบ้า.- ท่านเคยได้ยินเรื่องราวเกี่ยวกับคนบ้าผู้หนึ่งซึ่งจุดตะเกียงในเวลาเช้าที่สว่างไสว และไต่กิ่งไม้สู่ตลาดพร้อมกับตะโกนว่าแล้วข้าแล้วข้าแล้วข้า: "ข้าตามหาพระเจ้า! ข้าตามหาพระเจ้า!" โดยที่มึคนจำนวนมากที่ไม่เชื่อในพระเจ้ายืนอยู่ในที่นั้น คนบ้าจึงทำให้เกิดเสียงหัวเราะขึ้น. ชายคนหนึ่งถามขึ้นว่า "พระองค์หลงทางกระนั้นหรือ?" อีกคนก็ถามว่า "พระองค์หลงทางเหมือนเด็กเล็กๆหรือไง? หรือว่ากำลังเล่นซ่อนหาอยู่? พระองค์กลัวพวกเราหรือ? พระองค์ออกเดินทางไปแล้ว? หรืออพยพไปอยู่ที่อื่น?" ว่าแล้วพวกเขาก็พากันโห่ร้องและหัวเราะ.

ชายบ้าผู้นั้นกระโดดเข้าไปท่ามกลางพวกเขาและจ้องถ่มมึง เขาร้องว่า "พระเจ้าไปไหน? ข้าจะบอกพวกท่าน เราโค่นพระเจ้าองค์เสียแล้ว-ท่านและข้า. เราทุกคนเป็นฆาตกร. แต่เราทำเช่นนั้นได้อย่างไร? เราจะสามารถคืบหน้าทะเลโคหมกได้อย่างไร? ใครเป็นคนให้พองน้ำเพื่อลบขมพื้ทั้งหมดแก่เรา? เราจะทำอย่างไรเมื่อเราแก้พันธนาการโลกออกจากดวงอาทิตย์? บัดนี้โลกกำลังเคลื่อนที่ไปทางไหน? พวกเรากำลังเคลื่อนที่ไปทางใด? ออกห่างจากดวงอาทิตย์ทั้งหมด? พวกเรากำลังกระโจนไปเรื่อยๆไซ้ไหม? กระโจนไปข้างหลัง, ไปข้างๆ, ไปข้างหน้า, ในทุกทิศทาง เช่นนั้นหรือ? มีทางกระโดดขึ้นบนและลงกลางหรือไม? เรากำลังท่องเหี้ยวหลงไปในความว่างเปล่าที่ไม่มีวันสิ้นสุดไซ้หรือไม? เราไม่รู้ลึกคอกหรือถึงลมหายใจอันว่างเปล่าของอวกาศ? มันกำลังเริ่มเย็นลง?

กลางคืนกำลังคืบคลานใกล้เราเข้ามาแล้ว? เราจึงต้องจุดตะเกียงในตอนเช้าเช่นนี้? เราไม่ไคยินเสียงสับหรือที่กำลังฝังพระเจ้าคอกหรือ? เราไม่ไคยกลืนเน่าเปื่อยของพระเจ้าคอกหรือ? พระเจ้าทั้งหลายก็เน่าเปื่อยไคยเช่นกัน. พระเจ้าตายแล้ว. พระเจ้าตายเสียแล้ว. และพวกเราก็ไคยพระเจ้าของเรา."

"เราจะปลอบใจตัวเองไคยอย่างไร, เราผู้เป็นฆาตกรแห่งฆาตกรทั้งหลาย? สิ่งที่ดีที่สุดในชีวิตและยิ่งใหญ่ที่สุดเท่าที่โลกเคยมีมาไคยตายเสียแล้วด้วยมือของพวกเรา: ไคยใครเล่าจะเป็นผู้เช้ครอยเลือกคนจากตัวเรา? จะไคยน้ำอะโรมาชำระเราให้สะอาดไคย? เราจะสร้างพิธีกรรมหรือการบรวงสรวงเพื่อชดเชยความผิดอย่างไรขึ้นมา? การกระทำดังกล่าวใหญ่หลวงเกินไปสำหรับพวกเราหรือไม่? ตัวเราเองจำต้องกลายเป็นพระเจ้าเพียงเพื่อจะไคยสูงส่งพอสำหรับการนั้น? ไคยมีการกระทำไคยที่ยิ่งใหญ่ไปกว่านี้ไคย; และจากการตระหนักรู้ ผู้ที่เกิดที่หลังพวกเรา ก็ไคยไคยอยู่ในประวัติศาสตร์ที่สูงส่งกว่าปัจจุบัน."

เมื่อถึงตอนนั้น คนบ้านนั้นก็เงิบเสียงลงและมองไปยังผู้ฟังของเขา; และพวกนั้นก็เช่นกัน พวกเขาเงิบและจ้องดูเขาอย่างพิศวง. ในที่สุด เขาก็ขวางตะเกียงลงบนพื้นจนมันแตกเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อยและคืบไป. แล้วพวกเขาก็กล่าวว่า "เข้ามาเร็วเกินไป. เวลาของเขายังมาไม่ถึง. เหตุการณ์ที่น่าสยดสยองยังคงทองเหี่ยวอยู่บนทางของมัน; มันยังมาไม่ถึงหูของคุณ. ฟาณาและฟารองของการเวลา; แสงจากดวงดาวของการเวลา; การกระทำก็เช่นกัน ถึงแม้ว่าไคยทำลงไปแล้ว แต่ไคยยังต้องการเวลาก่อนที่จะถูกพบเห็นและไคยยิน. การกระทำไคยยังคงห่างไกลจากพวกเขา มากยิ่งกว่าดวงดาวที่อยู่ไกลที่สุด ถึงแม้พวกเขาจะไคยเป็นผู้กระทำมันด้วยตัวตัวเองก็ตาม."

เหตุการณ์ต่อจากนั้นในวันเดียวกันก็คือ คนชายผู้นั้นไคยเข้าไปในโบสถ์ต่างๆ และเริ่มการสวดเพลงสวดของเขาที่นั่น. เมื่อถูกพาออกมาข้างนอกและถามไคย เขาก็ไคยยอมตอบอะไรไคยนอกจากกล่าวว่า "โบสถ์พวกนี้เป็นอะไรเล่าถ้าไคยไคยไม่ไคยหุ้มฝังศพและสุสานของพระเจ้า?"^๑

การประกาศว่า "พระเจ้าตายแล้ว" ของนิทซ์เชนเป็นการท้าทายและล้มล้างความเชื่อสูงสุดของศาสนาคริสต์ เนื่องจาก ประการแรก พระเจ้าไคยได้ถูกวิเคราะห้และตีแผ่อย่างหมดเปลือกแล้วว่า เป็นเพียงจินตนาการหรือตัวแทนความคิดลักษณะของชนชาติ โดยเฉพาะเมื่อพระเจ้าของคริสตศาสนาเป็นพระเจ้าแห่งความอ่อนแอและไร้อำนาจ เช่นนี้แล้ว พระเจ้าก็ไคยไคยไม่มีความหมายอีกต่อไปสำหรับผู้รู้ความจริง

ประการที่สอง การคงอยู่ของพระเจ้าที่อ่อนแอไคยไม่มีตัวตนจริง ย่อมเป็นการลดคุณค่าที่แข็งแกร่งของมนุษย์ รวมทั้งขัดขวางการพัฒนาของมนุษย์ด้วยศีลธรรมแบบทาส ไม่ให้ก้าวไปสู่สภาวะที่สูงกว่าเดิม การสังหารพระเจ้าจึงเป็นการเปิดทางให้คนที่แข็งแกร่งสามารถสร้าง

^๑Nietzsche, The Gay Science, pp.181-182.

ศีลธรรมหรือคุณค่าใหม่ขึ้นมา โดยไม่ต้องผูกมัดอยู่กับความเชื่อในอำนาจเหนือธรรมชาติที่ไม่มีตัวตน

แล้วอลเตอร์ คอปมานน์ ได้วิจารณ์ไว้ว่า "พระเจ้า" ที่นิทซ์เช่กล่าวถึงในบทข้างต้นนี้ ไม่น่าจะหมายถึง ความจริงสูงสุด (ultimate reality) ในความหมายทางอภิปรัชญาหรือศาสนา เพราะนิทซ์เช่ไม่ได้ประกาศว่า "ไม่มีพระเจ้า" หากแต่ยืนยันเพียงว่า "พระเจ้าตายแล้ว" เมื่อเป็นเช่นนั้นย่อมจะเป็นการขัดแย้งในตัวเอง ถ้าจะกล่าวว่าพระเจ้าซึ่งเป็นสิ่งสมบูรณ์เคยมีชีวิตอยู่และได้ตายไป คอปมานน์ชี้ว่า คำประกาศ "พระเจ้าตายแล้ว" นี้จึงน่าจะเป็นการวิเคราะห์ถึงสภาพสังคมที่ถือเป็นอารยธรรมร่วมสมัยของนิทซ์เช่ ไม่ใช่กล่าวถึงพระเจ้าที่เป็นความจริงเหนือธรรมชาติ เนื่องจากนิทซ์เช่มองเห็นว่า พัฒนาการของประวัติศาสตร์ยุโรปจากอดีตในยุคกลาง จนถึงปรัชญาเยอรมันของไลบ์นิซ, คานท์และเฮเกิล ล้วนแต่เป็นคริสต์ศาสนาหรือเทวนิยมที่แปรรูปแตกต่างกันออกไปเท่านั้น การประกาศว่า "พระเจ้าตายแล้ว" จึงเป็นการยืนยันว่า สิ่งที่ถูกเรียกว่าอารยธรรมทั้งหลายนั้นล้วนจอมปลอมและว่างเปล่าทั้งสิ้น^๑

อย่างไรก็ตาม ไม่ว่านิทซ์เช่จะคัดค้านความมีอยู่ของพระเจ้าในความหมายใด สิ่งหนึ่งที่เขาตระหนักถึงก็คือ ความน่าสะพรึงกลัวของการสูญเสียพระเจ้า หรือการสิ้นศรัทธาในความมีอยู่ของพระเจ้า "คนบ้า" ในบทอุปมาดังกล่าวเป็นสัญลักษณ์ของความปั่นป่วนทางจิตใจในผู้ที่ตระหนักถึงความจริงข้อนี้ก่อนผู้อื่น เพราะการปราศจากพระเจ้าย่อมทำให้คุณค่าทั้งหมดที่มนุษย์เคยยึดถือปราศจากความหมายไปด้วย เหมือนกับโลกที่หลุดลอยจากดวงอาทิตย์ที่ให้แสงสว่าง นิทซ์เช่ได้สังเกตเห็นถึงช่องว่างที่เกิดจากการสูญเสียพระเจ้านี้ เขาจึงเสนอพระเจ้าในรูปแบบใหม่ นั่นคือมนุษย์จำต้องกลายเป็นพระเจ้าเสียเอง และนี่ก็คือพัฒนาการแนวความคิดเรื่อง "อภิมนุษย์" ของนิทซ์เช่

สรุปการคัดค้านศาสนาคริสต์ของนิทซ์เช่

นิทซ์เช่เป็นปฏิปักษ์ต่อคริสต์ศาสนาโดยสืบเนื่องมาจากการคัดค้านลักษณะของศาสนาคริสต์ ซึ่งเขาวิเคราะห์ไว้ว่า

- (๑) ศาสนาคริสต์เป็นศีลธรรมแบบทาส ที่เกิดจากความขุ่นเคืองใจของพวกยิวที่

^๑Kaufmann, Nietzsche: Philosopher, Psychologist, Antichrist, p.100.

ต้องการแก้แค้นโรมัน ดังนั้นศาสนาคริสต์จึงเป็นการต่อสู้ของพวกชนชั้นต่ำเพื่อล้มล้างชนชั้นสูง ในทางการเมืองและอุดมการณ์ของพวกชนชั้นปกครอง ด้วยคำสอนที่ยืนยันความเสมอภาคเท่าเทียมกันของมนุษย์ทุกคน (ต่อหน้าพระเจ้า) และยกย่องความสามัคคีธรรมแห่งสัจจะตามกฎของชนชั้นต่ำ ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้สังคมและวัฒนธรรมของมนุษย์ไม่ได้พัฒนาก้าวหน้าเท่าที่ควร เพราะนิทซ์เซเห็นว่า ความแตกต่างทางชนชั้นและการให้สิทธิพิเศษแก่ชนชั้นสูงกว่า ย่อมทำให้วัฒนธรรมเจริญรุดหน้าได้รวดเร็ว เปรียบเสมือนการทุ่มเทเงินให้แก่โครงการอวกาศเพื่อสร้างจรวด ย่อมดีกว่านำมาจัดสวัสดิการให้แก่คนยากจนจำนวนมากมาย เป็นต้น

(๒) นิทซ์เซถือว่าศาสนาคริสต์เป็นศัตรูกับสัญชาตญาณตามธรรมชาติที่ถึงงามและให้ความสุข เพราะศีลธรรมของคริสต์ศาสนาได้กลับคุณค่าศีลธรรมแบบนายของพวกโรมันได้สำเร็จ โดยยกย่องศีลธรรมแบบทาสขึ้นแทนที่ และสอนทุกอย่างที่ขัดกับธรรมชาติ เช่น การเก็บกอดอารมณ์ความรู้สึก, สอนให้เห็นว่าร่างกายเป็นสิ่งชั่วร้าย และการดำเนินชีวิตอย่างทุกข์ทรมาณเพื่อศรัทธากลายเป็นความสุข

(๓) สำหรับนิทซ์เซ ศีลธรรมของคริสต์ศาสนาเป็นคำสอนที่ปฏิเสธชีวิต ศาสนาคริสต์สอนให้คนศรัทธาต่อชีวิตนิรันดร์หลังความตาย ซึ่งเท่ากับสร้างพื้นฐานแห่งการไม่ยอมรับชีวิตในปัจจุบัน ดังนั้นแทนที่มนุษย์จะแสวงหาหรือสร้างความสมบูรณ์ให้แก่ชีวิตของคนในโลกนี้ กลับกลายเป็นฝากความหวังและความเชื่อมั่นในอนาคตที่ไม่มองเห็น นอกจากนี้ ศาสนจักรซึ่งกลายเป็นตัวแทนของโลกที่พระเจ้าทรงสัญญาไว้ ก็เป็นเพียงสัญลักษณ์ที่หลอกลวงว่ามนุษย์สามารถจะถึงซึ่งความสมบูรณ์ด้วยศรัทธาเท่านั้น แทนที่จะพัฒนาตนเองด้วยการกระทำที่แท้จริงในสังคม

(๔) ที่สำคัญยิ่งก็คือ ศาสนาคริสต์ขัดขวางทำลายพวกที่มีลักษณะสูงส่งและแข็งแกร่งกว่าในทางร่างกายและจิตใจ กกดุจกรมการที่ถูกต้องในการพัฒนาตนเองของชนชั้นสูง ปิดกั้นและมอมเมาผู้ที่มิได้มีลักษณะ "นาย" ด้วยศีลธรรมแบบทาส ทำให้พวกเขาไม่สามารถแสดงออกซึ่งเจตจำนงสู่อำนาจที่มีอยู่เปี่ยมล้นตามธรรมชาติได้ ดังนั้นแทนที่ศีลธรรมจะเป็นเครื่องมือพัฒนาคน ก็กลับกลายเป็นเครื่องกีดขวางด้วยการยกเรื่องมโนธรรมหรือนรกสวรรค์มาเสียดแทงข่มขู่

ข้อเสนอแนวทางจริยศาสตร์ของนิทซ์ เช

นิทซ์ เขามีความเห็นเห็นว่า ศาสนาคริสต์จะต้องเสื่อมสลายไปในที่สุด และการพังทลายของศาสนาคริสต์นี้เองจะนำไปสู่ลัทธิสูญนิยม(Nihilism) อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะเมื่อคนทั้งหลายรู้ซึ้งถึงความผิดพลาดจอมปลอมทั้งหลายของศีลธรรมที่เขาเชื่อถือแล้ว บางคนอาจจะเลิกเชื่อถือในคุณค่าใดๆอีกเลย พวกนี้จะเป็นพวกยอมจำนนต่อโลกในแง่ร้าย เห็นว่าโลกนี้ไม่มีคุณค่าใดๆที่จะเชื่อถือได้อีกและจะมีชีวิตอยู่ไปอย่างไรความหมาย พวกนี้เรียกว่าเป็นพวก *Passive Nihilism* แต่ยังมีบางพวกที่จะยึดมั่นอยู่ในคุณค่าทางศีลธรรมของคริสต์ศาสนาหรือศีลธรรมแบบทาสต่อไปตามประเพณี ทั้ๆที่ไม่อาจมีพื้นฐานทางอภิปรัชญาและเทววิทยามาสนับสนุนได้ เพราะสิ่งเหล่านี้ถูกเปิดเผยให้เห็นว่ามีความผิดพลาดบกพร่อง พวกหลังนี้จะยึดถือคุณค่าทางศีลธรรมที่ไร้ค่านี้ต่อไปอย่างถึงคั้น เพราะมันเป็นเครื่องป้องกันความอ่อนแอไร้อำนาจของตน ทั้งยังคงพยายามสร้างแรงกดดันทางศีลธรรมที่เสื่อมโทรมนี้ต่อไป โดยปฏิเสธธรรมชาติที่อิสระของผู้ที่แข็งแกร่งกว่า เมื่อเป็นเช่นนี้ ผู้ที่แข็งแกร่งย่อมไม่ยอมออกทนลดคุณค่าของตนเองอีกต่อไป เขาจะลุกขึ้นต่อสู้กับศีลธรรมตามประเพณีนี้และทำลายทุกสิ่งทุกอย่าง นี่ก็คือคำทำนายการมาถึงของ *Active Nihilism* อันหมายถึงความเสื่อมโทรมสุดขีดของอารยธรรมคริสเตียนในยุโรป^๑

อย่างไรก็ตาม นิทซ์ เขาก็ประกาศตัวว่าเขาไม่ใช่พวกอนาธิปไตย(Anarchist) หรือพวกสูญนิยม เพราะเขามองเห็นภัยของลัทธิทำลายล้างได้อย่างชัดเจน เขาจึงได้พยายามชี้ให้เห็นลักษณะที่แท้จริงของคุณธรรมที่ชาวยุโรปยึดถือ โดยเฉพาะคุณธรรมศาสนาคริสต์หน้าทีของเขา ก็คือแสดงให้เห็นลักษณะของคุณธรรมที่ถูกค้ำองและทำให้พวกที่สูงส่งแข็งแกร่งมีอิสระที่จะสร้างสรรค์ชีวิตและพัฒนาส่วนที่ดีที่สุดได้อย่างไม่ต้องกังวลกับคำขู่ทางศีลธรรมของพวกอ่อนแอคำต้อย แต่นิทซ์ เขาก็มิได้ต้องการทำลายพวกชนชั้นต่ำหรือพวกสามัญ ตรงกันข้าม เขาเห็นว่าพวกนี้จำเป็นต้องมีอยู่เพื่อเป็นพื้นฐานให้พวกที่สูงกว่า ได้มีชีวิตที่ดีและสุขสบายและสามารถสร้างสรรค์วัฒนธรรมที่สมบูรณ์^๒ แม้แต่คุณธรรมแบบทาสหรือศาสนาคริสต์ก็ควรคงไว้

^๑ Cf. Frederick Copleston, Friedrich Nietzsche: Philosopher of Culture, (New York: Harper & Row Publishers Inc., 1975), pp.104-105.

^๒ ดูเพิ่มเติมในหน้า ๘๕-๘๖ และ ๘๑-๘๒.

อย่างน้อยก็เพื่อเป็นเครื่องปลอบใจพวกอ่อนแอ แต่ไม่ใช่เป็นเครื่องกีดขวางชนชั้นสูงอีก

แนวความคิดแบบฟุ้งยัง คงสามารถปกครองอยู่ในหมู่พวกฝูงได้ แต่ไม่เกินเลยไปกว่านั้น: เหล่าผู้นำของพวกฝูงต้องการมาตรฐานคุณค่าที่แตกต่างออกไปโดยพื้นฐาน สำหรับให้แก การกระทำของพวกเขา, เช่นเดียวกับพวกที่เป็นอิสระ, หรือพวก"สัตว์ล่าเหยื่อ"ก็มีของ ตนเองเช่นกัน ฯลฯ^๑

นอกจากนั้น บุคคลพิเศษหรือคุณธรรมที่สูงส่งยังต้องการศัตรูไว้เพื่อต่อสู้ด้วย และเพื่อเป็น เครื่องยืนยันความแข็งแกร่งของตน ดังนั้นศีลธรรมแบบทาสหรือคริสตศาสนาจึงยังคงดำรงอยู่ ต่อไปได้ แต่ไม่ใช่ในฐานะอุดมคติที่สูงส่งอีกต่อไป^๒

การให้คุณค่าใหม่แก่คุณค่าทั้งหมด(Revaluation of all values) ❀

ในโน้ตที่ ๓๖๑ ซึ่งรวบรวมอยู่ในหนังสือ The Will to Power นั้น นิทซ์เช่กล่าวไว้ ว่า "ข้าพเจ้าประกาศสงครามกับอุดมการณ์คริสเตียนที่ซัดจาง(พร้อมกับสิ่งที่ใกล้เคียงเกี่ยว ข้องกับมัน) โดยไม่ได้มีจุดมุ่งหมายที่จะทำลายล้าง หากแต่ต้องการยกเลิกระบบเผด็จการ ของมัน และแสวงหาทางสำหรับอุดมการณ์ใหม่, สำหรับอุดมการณ์ที่แข็งแกร่งกว่า"^๓ การแสวง หาทางสำหรับอุดมการณ์ใหม่นี้เอง นิทซ์เช่สรุปไว้ด้วยวลีที่กล่าวว่าเป็น "การให้คุณค่าใหม่แก่ คุณค่าทั้งหมด"

แรกทีเดียววลีนี้ นิทซ์เช่หมายถึง การกลับคุณค่าทางศีลธรรมที่พวกยิวกระทำต่อคุณ ค่าของชาวโรมัน ทำให้คุณค่าและลักษณะที่น่ายกย่องในศีลธรรมแบบนายกลายเป็นสิ่งชั่วร้ายดัง กล่าวมาแล้ว นิทซ์เช่ยืนยันไว้ใน Beyond Good and Evil ว่า ศาสนาคริสต์ก็คือ "การให้คุณ ค่าใหม่แก่คุณค่าในอดีตทั้งหมด"^๔ ต่อมานิทซ์เช่จึงได้ใช้วลีนี้ในความหมายที่ว่า เป็นขั้นตอนใน

^๑Nietzsche, The Will to Power, p.162.

^๒Cf. Copleston, Friedrich Nietzsche:Philosopher of Culture, p.107.

^๓Nietzsche, The Will to Power, p.197.

^๔Nietzsche, Beyond Good and Evil, trans. Kaufmann, p.60.

"revaluation of all the values of antiquity"

การเสนอแนวทางจริยศาสตร์ของเขา ซึ่งได้แก่

(๑) วิเคราะห์ลักษณะของศีลธรรมที่ยึดถือปฏิบัติกันอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งศาสนาคริสต์ และเปิดเผยให้เห็นว่า คุณธรรมทั้งหลายที่เคยเป็นมาตรฐานตัดสินการกระทำนั้น ที่จริงแล้วเป็นสิ่งที่ผิดพลาดจอมปลอมทั้งสิ้น ศีลธรรมคริสต์เทียมล้วนแต่มีรากเง่าจากความเกลียดชังและขุ่นเคืองใจของพวกที่ต่ำต้อยอ่อนแอ

การให้คุณค่าใหม่แก่คุณค่าทั้งหมด: ก็คือสูตรของข้าพเจ้าสำหรับการทำการสำรวจตนเองอย่างเต็มที่ในส่วนของความเป็นมนุษย์, สิ่งนี้โลกกลายเป็นเนื้อหนังและอัจฉริยภาพในตัวข้าพเจ้า. มันเป็นระตาคำกรรมของข้าพเจ้าเองที่จะคงเป็นมนุษย์คนแรกที่จะถ่ายทอดความคิดนี้; ที่จะรู้ตนเองดีว่ายืนอยู่ตรงข้ามกับความเท็จแห่งยุคทอง. ข้าพเจ้าเป็นคนแรกที่ค้นพบความจริง โดยเป็นคนแรกที่รับรู้ว่าคุณค่าทั้งหลายเป็นคำโกหก ข้าพเจ้าได้กลืนมัน. อัจฉริยภาพของข้าพเจ้าอยู่ที่งูพิษเอง.^๑

ดังนั้น การให้คุณค่าใหม่แก่คุณค่าทั้งหมดนั้นประการแรกก็คือ จำแนกลักษณะของศีลธรรมออกมาอย่างถูกต้อง ดังที่ได้กล่าวถึงแล้วในการตีแผ่ศีลธรรมแบบนายและแบบทาส และการวิจารณ์ศาสนาคริสต์

(๒) กล่าวปฏิเสธ (No-saying) ต่อศีลธรรมที่มคแต่จีผิดพลาด ซึ่งได้ถูกเปิดเผยออกมาหมดสิ้นแล้ว เพื่อเป็นการประกาศไม่ยอมรับต่อคุณธรรมจอมปลอมที่ทรงอิทธิพลมาเป็นเวลานานอีกต่อไป

ภายหลังจากที่ส่วนของการยอมรับในงานของข้าพเจ้าได้แก่ตกไปแล้ว, คราวนี้ก็มาถึงส่วนของกรกล่าวปฏิเสธ, ส่วนที่กระทำการปฏิเสธ: นั่นคือ การให้คุณค่าใหม่แก่คุณค่าทั้งหมดของเรา, นี่เป็นสงครามที่ยิ่งใหญ่ ซึ่งเรียกร้องให้วันแห่งการตัดสินใจมาถึง. สิ่งนี้ไ้รวมเอาการแสวงหาที่เชื่อสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับข้าพเจ้า, ผู้ซึ่งโดยแรงกระตุ้นของความแข็งแกร่ง, เขาจะเสนอมือแก่ข้าพเจ้าเพื่อการทำลาย.^๒

(๓) เสนอคุณค่าที่นิทซ์เซเห็นว่า เป็นมาตรฐานทางจริยศาสตร์ที่ถูกต้อง ซึ่งควรจะต้องเป็นมาตรการที่ใ้รับการยกย่องและตอบรับ (Yes-saying) แทนคุณธรรมแบบเก่า คุณค่าใหม่ที่นิทซ์เซเสนอนี้ปรากฏอยู่ในหนังสือ *The Antichrist* ซึ่งเป็นบทแรกสำหรับแผนการหนังสือ-

^๑ Nietzsche, *Ecce Homo*, p.326.

^๒ Ibid., p.310.

คือ Revaluation of all values ซึ่งนิทซ์เขียนไม่จบ เขากล่าวไว้ว่า

อะไรคือดี? -ทุกสิ่งที่มีทวีความรู้สึกแห่งอำนาจในมนุษย์, เจตจำนงสู่อำนาจ, ตัวอำนาจเชิง.

อะไรคือเลว? -ทุกสิ่งที่มีกำเนิดจากความอ่อนแอ.

อะไรคือความสุข? -ความรู้สึกที่ว่าอำนาจกำลังเพิ่มขึ้น, ความรู้สึกที่ว่าไค้ชนะอุปสรรค, ไม่ใช่ความมั่งคั่ง หากแต่เป็นอำนาจที่มากขึ้น; ไม่ใช่สันติภาพ แต่เป็นสงคราม; ไม่ใช่คุณธรรม แต่เป็นความเหมาะสม...^๑

มาตรฐานตัดสินคุณค่าข้างต้นนี้ เป็นเพียงการเสนอแนวทางจริยศาสตร์ของนิทซ์อย่างกว้างๆ เท่านั้น โดยสอดคล้องสัมพันธ์กับแนวคิดทางปรัชญาของเขาในเรื่องเจตจำนงสู่อำนาจเป็นสำคัญ ดังนั้นจึงต้องอาศัยความเข้าใจในแนวคิดเรื่องเจตจำนงสู่อำนาจของเขาเป็นพื้นฐานประกอบด้วย^๒ ซึ่งในที่นี้อาจสรุปอย่างสั้นๆได้ว่า ในทางอภิปรัชญา "เจตจำนงสู่อำนาจ" ของนิทซ์ หมายถึง พลังทะยานอยากที่จะเพิ่มพูนอำนาจ ถือเป็นพลังพื้นฐานของการดำรงอยู่ของสรรพสิ่งในจักรวาล นั่นคือ ทุกสิ่งทุกอย่างนับจากอะตอมถึงมนุษย์ เป็นการแสดงออกซึ่งเจตจำนงสู่อำนาจทั้งสิ้น แต่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์นั้น "เจตจำนงสู่อำนาจ" มีความหมายในทางจิตวิทยามากกว่า โดยเน้นถึงความรู้สึกที่เพิ่มพูนสมบูรณ์ขึ้นทางจิตใจ การได้แสดงออกซึ่งอารมณ์หรือสัญชาตญาณธรรมชาติอย่างเต็มที่ อันเป็นการยืนยันความมีอยู่ของตนเองในธรรมชาติของมนุษย์

นิทซ์ไม่ได้กล่าวถึงลักษณะศีลธรรมที่เขาเสนออย่างละเอียดชัดเจน แต่พอจะกล่าวได้ว่าเขายกย่องศีลธรรมแบบนายซึ่งได้วิเคราะห์ไว้แล้ว แต่เขาก็ไม่ได้เสนอให้รับเอาศีลธรรมแบบนายมาปฏิบัติทั้งหมด เพราะเขาก็ได้กล่าวถึงข้อน่ารังเกียจในศีลธรรมแบบนาย เช่น ลักษณะทารุณดุร้ายที่ต่ำต้อยกว่า ไว้ด้วยเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม นิทซ์เขาก็ได้เสนอเค้าโครงแนวทางจริยศาสตร์เชิงปฏิบัติในระดับสังคมไว้อย่างคร่าวๆ กล่าวคือ เขาเห็นว่าระบบศีลธรรมจะต้องเป็นไปตามลักษณะชนชั้นที่ถูกกำหนดโดยธรรมชาติแต่กำเนิด

^๑Nietzsche, "The Antichrist," in The Portable Nietzsche, p.570.

^๒อ่านรายละเอียดเพิ่มเติมจากวิทยานิพนธ์เรื่อง การวิเคราะห์แนวคิดของนิทซ์ เรื่อง "เจตจำนงสู่อำนาจ" ของนายอานวย ยัสโยธา แผนกวิชาปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.๒๕๒๑

นิทซ์เขากล่าวว่า ในสังคมที่สมบูรณ์จะมีการแบ่งชนชั้นเป็น ๓ ระดับ ซึ่งเป็นแนวคิดเกี่ยวกับ "อุดมรัฐ" ของปลาโต (ที่แบ่ง โครงสร้างสังคมเป็น กษัตริย์นักปราชญ์, ผู้พิทักษ์และราษฎร) นิทซ์เช่เห็นว่า คนเรามีความแตกต่างทางธรรมชาติมาแต่กำเนิดแล้ว พวกชนชั้นสูงสุดที่เป็นผู้ปกครองนั้น เป็นพวกที่มีจิตใจสูง (most spiritual) มีความสมบูรณ์พร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ มองโลกในแง่ดีและมีความสุข พวกนี้ชอบที่จะเผชิญความยากลำบากทุกอย่าง และสามารถแบกรับภาระที่หนักอึ้งสำหรับพวกอื่นได้อย่างรื่นเริง "พวกเขาเป็นผู้ปกครองไม่ใช่เพราะว่าปรารถนา แต่เพราะว่าพวกเขาเป็นเช่นนั้นอยู่แล้ว; พวกเขาไม่เป็นอิสระที่จะเป็นสองรองคนอื่น."^๑

พวกที่สอง เป็นพวกนักรบที่มีความแข็งแกร่งทางร่างกาย เป็นผู้ที่ยึดถือและรักภาระเบียดเบียนในสังคม เป็นผู้ช่วยบริหารงานของพวกแรกที่มีจำนวนน้อย นิทซ์เช่เรียกพวกนี้ว่าเป็น "บริวาร, เป็นแขนขาและนักเรียนที่ดีที่สุด" ของพวกชนชั้นสูงสุด^๒

พวกที่สาม เป็นพวกสามัญชนที่ประกอบอาชีพสาขาต่างๆ พวกนี้มีจำนวนมากที่สุด ถูกถือว่าเป็นเสมือนเครื่องมือหรือฐานรองรับสังคม สัญชาติญาณตามธรรมชาติของพวกนี้ก็คือความชำนาญงานเฉพาะสาขา และมีความสุขต่อสิ่งต่างๆอย่างธรรมดาสามัญ^๓

ศีลธรรมในระดับสังคมของนิทซ์เช่ ก็คือ การที่แต่ละชนชั้นซึ่งแบ่งระดับตามความสามารถหรือความสูงส่งมาแต่กำเนิด ได้ทำหน้าที่ของตนในสังคมตามที่ธรรมชาติได้กำหนดมา ชนชั้นสูงมีความสามารถมากกว่าก็ย่อมได้รับหน้าที่ที่สำคัญและหนักหน่วงกว่า ในขณะที่พวกสามัญชนมีความสามารถเพียงเฉพาะด้าน ก็ต้องทำตามความสามารถอย่างเต็มที่ โดยชนชั้นปกครองต้องปฏิบัติต่อพวกที่ถูกปกครองอย่างสุภาพ และพวกสามัญชนเองก็ต้องไม่ทะเยอทะยานเกินฐานะของตนหรือเกินธรรมชาติของตน

ระเบียบแห่งวรรณะ, ระเบียบแห่งชนชั้น, เป็นสิ่งที่สร้างกฎสูงสุดแห่งชีวิต; การจำแนก

^๑ Nietzsche, "The Antichrist," in The Portable Nietzsche, p.646

"They rule not because they want to but because they are; they are not free to be second."

^๒ Ibid. "their retinue, their right hand, their best pupils"

^๓ ดูข้อความที่ยกมาจาก The Antichrist ในหน้า ๕๑-๕๒.

ชนชั้นทั้งสามแบบเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำรงอยู่ของสังคม เพื่อให้เป็นไปได้ในการสร้างแบบของมนุษย์ที่สูงส่งกว่าและสูงส่งที่สุด. ความไม่เท่าเทียมกันของสิทธิเป็นเงื่อนไขแรกสำหรับการดำรงอยู่ของสิทธิทั้งหมด.

สิทธิเป็นเรื่องของเอกสิทธิ. สภาวะที่คนๆหนึ่งเป็นอยู่ก็คือสิทธิเฉพาะของเขา. ขออย่าให้ประเมินสิทธิของสามัญชนต่ำเกินไป. การที่บุคคลจะโตเท่าชั้นสูง, ชีวิตยอมจะหนักหน่วงขึ้น ความเยือกเย็นเพิ่มขึ้น ความรับผิดชอบสูงขึ้น.^๑

สิ่งที่นิทซ์ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งก็คือ ความพยายามที่จะให้มีความเสมอภาคในสังคม เขาเห็นว่า "ต้นตอของความผิดพลาดไม่ใช่อยู่ที่การมีสิทธิไม่เท่าเทียมกัน แต่อยู่ที่การเรียกร้องสิทธิเสมอภาค"^๒ เขาประณามศาสนาคริสต์ พวกอนุรักษนิยมและพวกสังคมนิยม ว่าบ่อนทำลายความเจริญของสังคมด้วยการกระตุ้นให้ชนชั้นต่ำหรือพวกคนงานเกิดความริษยาและเคียดแค้นชนชั้นสูง ด้วยการประกาศว่าความมนุษย์มีสิทธิเสมอภาคกัน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า นิทซ์เชสนับสนุนระบบอำมาตยาธิปไตย (aristocracy) อย่างเต็มที่ โดยแต่ละชนชั้นในสังคมถูกกำหนดมาแล้วแต่กำเนิด แต่ละชนชั้นจึงต้องทำหน้าที่ของตนตามความสามารถที่เป็นเสมือนสัญชาตญาณ เพื่อที่สังคมจะได้พัฒนาสูงยิ่งขึ้น และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อ "อภิมนุษย์" อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนามนุษย์

แนวความคิดเรื่อง "อภิมนุษย์" (Overman)

นิทซ์เชกล่าวถึง "อภิมนุษย์" ในฐานะเป็นแบบสูงสุดของมนุษย์ (type of man) ที่เป็นอุดมคติ เป็นเป้าหมายที่ควรบรรลุดัง โดยมีลักษณะตรงข้ามกับพวก "คนดี" ที่ยึดถือศีลธรรมคริสต์ศาสนารวมสมัยของเขา

คำว่า "อภิมนุษย์" เป็นคำที่บ่งถึงแบบแห่งความสำเร็จสูงสุด, ซึ่งตรงข้ามกับคนยุค "ใหม่" พวกคนดี, พวกคริสเตียนและพวกลัทธิสัจนิยมอื่นๆ- เป็นคำที่ซาราทุสตราเรียกว่า ผู้ทำลายล้างศีลธรรม, เป็นคำที่จะต้องใคร่ครวญอย่างยิ่ง- คำนี้ถูกเข้าใจในทุกหนแห่งด้วยความหมายที่ง่ายที่สุดว่า เป็นคุณค่าที่ตรงข้ามกับที่กล่าวข้างต้นซึ่งแสดงออกในตัวซาราทุสตรา-นั่นคือ เป็นแบบ "อุดมคติ" ของมนุษย์ที่สูงส่งกว่า, กิ่ง "นักบุญ", กิ่ง "อัจฉริยะ".^๓

^๑Nietzsche, "The Antichrist," in The Portable Nietzsche, p.646.

^๒Ibid., p.647. "The source of wrong is never unequal rights but the claim of 'equal' rights."

^๓Nietzsche, Ecce Homo, p.261.

แนวทางจริยศาสตร์เชิงปฏิบัติในระดับบุคคลของนิทซ์เช่นนั้น ได้สรุปรวมอยู่ในแนวคิดเรื่องอภิมนุษย์นี้เอง เพราะนิทซ์เข้เห็นว่า มนุษย์ธรรมดาจะมีศีลธรรมได้ก็เพียงในขอบเขตที่สังคมกำหนด เนื่องจากพวกที่เป็นสามัญชนไม่อาจแยกตัวออกจากฝูงหรือชุมชนของตนได้ เพราะความอ่อนแอโดยธรรมชาติ คุณค่าที่พวกนี้ยอมรับนับถือและยึดเป็นแนวปฏิบัติ จึงอาจเป็นคุณค่าเก่าที่เป็นศีลธรรมแบบทาสหรือคุณธรรมคริสเตียน โดยไม่ก้าวท่ายชนชั้นสูงกว่า และดังนั้นจึงมีแต่ผู้ที่สูงส่งกว่าสามัญชนที่เป็น "ผู้เหนือมนุษย์" หรือ "อภิมนุษย์" เท่านั้น ที่สามารถกำหนดแนวทางปฏิบัติและคุณค่าของตน โดยไม่ต้องอยู่ในกรอบที่ชุมชนกำหนด หากแต่ยึดถือเจตจำนงสู่อำนาจของตนเป็นหลัก

การที่นิทซ์เข้เพียงแต่เสนอแนวทางตัดสินคุณค่าจริยศาสตร์ของเขาอย่างกว้างๆ ทั่วกล่าวดำแล้ว จึงมีสาเหตุจาก ประการแรก เนื่องจากนิทซ์เข้เชื่อว่าแนวทางดังกล่าวเป็นข้อเสนอสําหรับ "อภิมนุษย์" ในอนาคตเท่านั้น ดังที่เขาอ้างไว้ในบทนำของ Revaluation of All Values ว่าเป็นหนังสือสำหรับผู้ที่ยังไม่เกิดหรืออย่างน้อยสำหรับผู้ที่สามารถเข้าใจหนังสือ Thus Spoke Zarathustra ของเขาได้อย่างถูกต้องเท่านั้น^๑ ดังนั้นเขาจึงไม่เสนอรายละเอียดสำหรับอนาคตที่ยังมาไม่ถึง ประการที่สอง เนื่องจาก กฎศีลธรรมของ "อภิมนุษย์" นั้นเป็นเรื่องของปัจเจกบุคคล ซึ่งเขาจะต้องเป็นผู้กำหนดขึ้นมาเอง โดยมีพื้นฐานจากเจตจำนงสู่อำนาจของแต่ละบุคคล และในสภาพแวดล้อมที่อาจจะแตกต่างกันออกไปด้วย

จากอนาคตที่เป็นไปได้: -จะเป็นเรื่องที่เราคาดคิดได้หรือไม่ว่า จะเกิดสภาพกรณีที่ผู้กระทำผิดจะรับผิดชอบตัวเองและตั้งลงโทษตนเองต่อหน้าสาธารณะ, ด้วยความรู้สึกลึกซึ้งมากไม่ว่า เขาเป็นผู้เคารพต่อกฎที่เขาตั้งขึ้นเอง, และโดยการลงโทษตนเอง เขาก็ได้ใช้อำนาจของเขา, อำนาจแห่งการเป็นผู้ออกกฎ... ผู้กระทำผิดเช่นนั้นในอนาคตที่เป็นไปได้, แนนอนที่เขาจะเป็นผู้ให้กฎเกณฑ์ในอนาคตนั้นด้วย, ซึ่งจะตั้งอยู่บนแนวคิดที่ว่า "ข้าพเจ้ายอมรับแต่กฎซึ่งข้าพเจ้าเอง เป็นผู้ตั้งในเรื่องราวๆไม่ว่าใหญ่หรือเล็ก." ^๒

การสร้างกฎเกณฑ์ขึ้นบังคับตนเองหรืออีกนัยหนึ่ง เป็นผู้กำหนดคุณค่าของตนเอง เช่นนี้เป็น การแสดงออกซึ่งเจตจำนงสู่อำนาจที่สูงส่งของ "อภิมนุษย์" เพราะค่านหนึ่งเขาจะต้องเข้ม

^๑Nietzsche, "The Antichrist," in The Portable Nietzsche, p.568.

^๒Nietzsche, "Daybreak," quoted in A Nietzsche Reader, p.214.

แข็งพอที่จะปฏิเสธกฎเกณฑ์ของผู้อื่นและยืนยันรับรองแก่กฎของตน นิทซ์เขากล่าวว่า "มัน
เป็นเรื่องน่ากลัวยิ่งที่จะต้องอยู่คนเดียวกับการตัดสินใจและลงโทษด้วยกฎของตนเอง. เหมือน
กับดวงดาวที่ถูกขว้างออกไปสู่อวกาศที่ว่างเปล่าและไปสู่ลมหายใจที่เยือกเย็นแห่งความโกลา
เลี้ยว."^๑ และอีกคำหนึ่ง เขาจะต้องแข็งแกร่งทางจิตใจในการบังคับและเอาชนะตนเอง
ให้อยู่ในกฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นเองได้ ซึ่งคำนี้เองจะเป็นข้อพิสูจน์ว่าเขาเป็นผู้เหนือมนุษย์ที่มี
จิตใจสูงส่งและมีเจตจำนงสู่อำนาจอย่างแท้จริง เพราะ "อภิมนุษย์" จะไม่สร้างกฎเกณฑ์หรือบท
ลงโทษง่ายๆ เช่นสามัญชนธรรมดา หากแต่จะคงสามารถสร้างสรรค์กฎที่เข้มงวดที่จะทำให้
เขารู้สึกมีอำนาจเหนือกว่าผู้ที่มีจิตใจอ่อนแอ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งสามารถเป็นนายเหนือ
กิเลสหรือสัญชาตญาณที่ยังไม่ได้กลั่นกรองของตนเองได้ "อภิมนุษย์" ก็คือผู้ที่สามารถก้าวข้าม
พ้นความเป็นมนุษย์ธรรมดา ดังที่นิทซ์เขากล่าวเป็นอุปมาไว้ว่า "มนุษย์คือบางสิ่งบางอย่างที่
จะต้องเอาชนะ. . . มนุษย์คือเชือกเส้นหนึ่งซึ่งระหว่างสัตว์กับอภิมนุษย์—เชือกที่ซึ่งอยู่เหนือ
ห้วงอเวจี."^๒

นิทซ์เขากล่าวว่า เท่าที่ผ่านมาในอดีตนั้น มีบุคคลพิเศษที่ "เหนือมนุษย์" อยู่บ้างในประ
วัติศาสตร์ แต่ก็คือว่าเป็นเพียงกรณีบังเอิญที่โชคดีย่างยิ่ง เช่น นโปเลียน และ จูเลียส ซีซาร์
และลักษณะที่นิทซ์เขายกย่องในตัวนโปเลียนและซีซาร์นั้น ที่สำคัญไม่ใช่เพราะความสามารถด้าน
การทหาร หากแต่อยู่ที่บุคลิกอันสูงส่งในการเป็นนายเหนือตนเอง เป็นผู้สร้างสรรค์ตนเอง
ลักษณะของ "อภิมนุษย์" นั้น นิทซ์เขได้เสนอผ่านการบรรยายถึง "เกอเต้" ซึ่งเป็นบุคคลที่เขา
นิยมยกย่องที่สุดคนหนึ่ง

เกอเต้—ไม่ใช่ผู้มีการณ์ของชาวเยอรมัน แต่เป็นของชาวยุโรป: เขาเป็นความพยายาม
ที่ดิ้นรนในการเอาชนะศตวรรษที่ ๑๘ ด้วยการกลับคืนสู่ธรรมชาติ, โดยไต่ขึ้นสู่สูงสุดความ
เป็นธรรมชาติแห่งยุคเรอเนซอง-อันเป็นลักษณะของการเอาชนะตนเองอย่างหนึ่งใน
ศตวรรษนั้น. เขามีสัญชาตญาณที่แข็งแกร่งที่สุดแห่งศตวรรษอยู่ภายในตัว นั่นคือความรู้
ลึกไว้, การบูชาธรรมชาติ, การต่อต้านสิ่งที่สำคัญในประวัติศาสตร์, จิตนิยม, สิ่งที่ไม่แท้จริง
และการปฏิบัติ (ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งความไม่จริงแท้). เขาเสาะหาความช่วยเหลือจาก
ประวัติศาสตร์, วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ, โบราณคดี และจากสปิโนซาควย, แต่เหนือสิ่งอื่น
ใด จากการกระทำที่เป็นจริง; เขาลอมรอบตนเองควยวงเขตนอกจาก; เขาไม่ได้คิด

^๑ Nietzsche, "Thus Spoke Zarathustra, in The Portable Nietzsche, p.175.

^๒ Ibid., pp.124-126. "Man is something that shall be overcome. . . Man is a rope, tied between beast and overman—a rope over an abyss."

ดอยออกจากชีวิต แต่หน้าตัวเองเข้าไปอยู่ในใจกลางของมันที่เดียว; เขาไม่ใช่คนที่มีจิตใจอ่อนแอ หากแต่เขาแบกรับทุกสิ่งทุกอย่างมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ไม่ว่าจะเอาทับถมตนเองหรือเอาเขาไว้ในตัว. สิ่งที่เขาต้องการก็คือ ทุกสิ่งทุกอย่างทั้งหมด (totality); เขาคัดค้านสิ่งที่ยูนอกเหนือเหตุผล, ประสาทสัมผัส, ความรู้สึก และเจตจำนง (ซึ่งถูกส่งต่อนพร้อมกับลัทธิสกอลาสติคที่นำเกลี้ยคนากแล้วที่สุด โดยคานท์ ผู้เป็นสิ่งตรงข้ามกับเกอเต); เขาวางกฎเกณฑ์ให้แก่ตนเองทั้งหมด, เขาสร้างตนเอง.

ในท่ามกลางยุคแห่งทรศนะที่ไม่แท้จริงนี้เอง; เกอเตเป็นผู้ที่เชื่อมั่นต่อความจริง, เขากล่าวตอบรับต่อทุกสิ่งเหมือนเขาในประเด็นนี้—และไม่มีประสบการณ์ใดของเขาที่ยิ่งใหญ่ไปกว่า สิ่งที่แท้จริงที่สุดที่ซ่อนไปเสีย. เกอเต ใฝ่รู้ถึงมนุษย์ผู้แข็งแกร่ง, มีวัฒนธรรมสูง, มีความเชื่อว่าอยู่ในทุกส่วนของร่างกาย, สามารถควบคุมตนเอง, ชื่นชมบุชชาติตนเอง, และกล้าที่จะเข้าสู่ความมั่งคั่งแห่งธรรมชาติในทุกระดับ, โดยมีความเข้มแข็งพอสำหรับเสรีภาพเช่นนั้น; เขามีความอดทน ไม่ใช่เพราะความอ่อนแอ แต่เพราะความแข็งแกร่ง, เพราะเขารู้วิธีที่จะได้ประโยชน์จากสิ่งที่ไม่ดีโดยทั่วไปแล้วจะทำลายพวกที่มีธรรมชาติสามัญ; บุคคลผู้ซึ่งไม่มีสิ่งต้องห้ามสำหรับเขา—นอกจากความอ่อนแอ, ไม่ว่าความอ่อนแอ จะถูกเรียกว่าความชั่วร้ายหรือคุณธรรมก็ตาม.

จิตใจจึงกล่าวมัน กลับเป็นอิสระและยืนหยัดอยู่ท่ามกลางจักรวาล ด้วยความรู้สึกที่เร็งและเชื่อมั่นในโชคชะตา, เขาเชื่อมั่นว่ามีเพียงสิ่งเฉพาะโคคเดียวเท่านั้นที่เลว, และทุกสิ่งจะถูกโอบาปและรับรอง ก็แต่ในความเป็นส่วนรวมทั้งหมด—เขาไม่ปฏิเสธอีกต่อไป. ความเชื่อเช่นนี้เป็นศรัทธาที่สูงที่สุดในศรัทธาทั้งหมด: เขาพาเจ้าไคท์พิริแกมันควายนามของคีโชนัส.^๑

สรุปแล้ว "อภิมนุษย์" ไม่เพียงแต่เป็นผู้มีร่างกาย, จิตใจ สูงส่งเหนือกว่าคนธรรมดาสามัญมาโดยธรรมชาติแล้วเท่านั้น ที่สำคัญก็คือ เขาสามารถปรับปรุงตนเองเพื่อทวีความรู้สึกถึงพลังอำนาจที่เพิ่มขึ้นได้ ด้วยการสร้างระเบียบกฎเกณฑ์ของตนเอง และเคร่งครัดต่อกฎนั้น โดยสามารถที่จะควบคุมเป็นนายเหนือตัวเอง. "อภิมนุษย์" สามารถหันเหพลังอันเกิดจากกิเลสอารมณ์ที่รุนแรง ใ้กลายเป็นพลังแห่งการสร้างสรรคที่ส่งสูงยิ่งขึ้น ซึ่งไม่เพียงแต่จะทำให้เขามีอำนาจและเอาชนะผู้อื่นได้เท่านั้น หากยังเป็นการเอาชนะตนเองด้วย การหันเหสัญชาตญาณธรรมชาติเช่นนี้ นิทซ์เซ่เรียกว่าเป็น การกลั่นกรองสัญชาตญาณให้บริสุทธิ์ - (sublimation)^๒

^๑Nietzsche, "Twilight of the Idols," in The Portable Nietzsche, pp. 553-554.

^๒Cf. Kaufmann, Nietzsche: Philosopher, Psychologist, Antichrist, p. 250.